

Lunds universitet
Socialhögskolan
SOA 203
Höstterminen 2002

”Varför ska man inte få vara som man vill?”

- Om sju unga dans- och ishockeykillars syn på manlighet

Författare: Joakim Thuresson
Handledare: Maria Bangura Arvidsson

ABSTRACT

The purpose of this assignment was to illustrate how some young boys, who attend upper secondary school on the specific ice hockey and dancing branches, look upon manliness, how they consider themselves and the environment in which they are active. Key questions were how they consider themselves, how they consider their immediate environment, what the sport gives them, and how they view upon their own body when exercising sports.

I have used a qualitative method, I have interviewed four boys who play ice hockey and three who dance. All of these were between fifteen and eighteen years of age. Most of the ice hockey players meant that men and women have different qualities while the dancers did not want to generalize and attribute people specific qualities because of their gender. A couple of the boys who play ice hockey meant that it is easier to talk about private matters with friends who do not play ice hockey. Two of the dancers considered the unity to be good among the dancers while another one meant that there is no unity because of the fierce competition. All of them meant that training makes them active and that it is a great feeling to reach your goals.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	4
1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Centrala definitioner	6
1.3 Syfte och frågeställningar	7
1.3.1 Syfte	7
1.3.2 Frågeställningar	7
1.4 Metod	8
1.4.1 Källor	8
1.4.2 Kvalitativ metod	8
1.4.3 Urvalsprocessen	9
1.4.4 Etiska överväganden	11
1.4.5 Intervjusituationen	11
1.4.6 Min påverkan	12
1.4.7 Bearbetning och analys av materialet	14
1.5 Disposition	14
2. Tidigare forskning och teori	15
2.1 Tidigare forskning	15
2.1.1 Könssocialisation och idrott	15
2.1.2 Introduktionen till lagidrotter	17
2.1.3 Pojkfotboll och maskulinitet	18

2.2 Teori	18
2.2.1 Hegemonisk maskulinitet	19
2.2.2 Individen och kroppen	21
2.2.3 Gemenskap och homosocialitet	23
2.2.4 Att vara man i en kvinnodominerad miljö	24
2.3 Centrala analysbegrepp	25
3. Presentation av intervjumaterialet	26
3.1 Presentation av intervjupersonerna	26
3.1.1 Ishockey	27
3.1.2 Dans	28
3.3 Övrigt	29
3.4 Teman	29
3.4.1 Introduktionen till idrotten	29
3.4.2 Gemenskap och vänskap	33
3.4.3 Förh. till manlighet och kvinnlighet	35
3.4.4 Förhållande till kroppen	40
3.4.5 Att vara sig själv	44
4. Resultatsammanfattning	45
5. Slutdiskussion	47
6. Referenser	49
6.1 Sekundärreferens	50
Bilagor	51
Bilaga 1 Intervjuguide	51
Bilaga 2 Brev till målsman	52

FÖRORD

Äntligen är målet uppnått efter en höst fylld av både fram- och motgångar. Vägen har inte varit utstakad och så här i efterhand är jag mest glad över det. Att behöva kämpa för att få kontakt med intervjupersoner har varit en betydelsefull prövning. Till slut lyckades jag få kontakt med och kunde genomföra intervjuerna med danskillarna. Tack för er medverkan, för att ni ville delge mig era personliga berättelser och för ert öppna bemötande.

Att få kontakt med ishockeykillarna blev ”en lätt match”, främst beroende på intresserad personal på den berörda skolan. Tack till min släkting som hjälpte mig i min kontakt, till rektorn som ansåg att undersökningen var intressant nog för att ge sitt godkännande och ett stort tack till den instruktör som med ett stort engagemang ombesörjde kontakten med killarna. Sist, men inte minst, ett stort tack till ishockeyspelarna som avvarade träningstid för att prata med mig om ishockey, kroppen och manlighet. Tack för ett trevligt bemötande och för att ni ville dela era åsikter och tankar med mig.

Att skriva denna uppsats har på många sätt inneburit en prövning av min egen förmåga att reflektera kring det egna skrivandet. Tack till mina vänner Ann och Kalle som hjälpt mig att korrekturläsa och givit både nödvändiga och tänkvärda synpunkter på texterna. Tack även till Miia på Centrum för Genusvetenskap för ett entusiastiskt arbete med att tipsa om litteratur och för givande diskussioner som fört uppsatsen framåt. Ett stort tack till min handledare Maria Bangura Arvidsson, som trots att hon befann sig i ett pressat arbetsläge i och med den kommande avhandlingen, återigen ville vara min handledare. Med kunskap, engagemang och ett stort intresse har hon gett mig vägledning och hjälpt mig att se mitt material ur olika perspektiv.

Lund i januari 2003

Joakim Thuresson

1. INLEDNING

1.1 Problemformulering

Att vara man eller kvinna har betydelse på många olika sätt. Under den senaste tiden har tendensen att skildra manligt och kvinnligt i media stigit. Såväl i radio, tidningar och teve, t.ex. i Sveriges Televisions "Expedition Robinson", resoneras det ofta kring manligt och kvinnligt utifrån att könen är olika kategorier. Detta synsätt för med sig att könen förstås med olika förklaringsmodeller och förknippas med olika slags beteenden. Detta perspektiv är dock inte det enda. Samtidigt har viljan att uppmärksamma avvikelser från normen om det normala och ett ifrågasättande av normalitetsbegreppet ökat. Skildrandet av transsexualitet och transvestism är ett exempel på detta, men även idrotten har fått sin del av kakan och hamnat under luppen i och med att "Föreningen för homosexuella idrottare" bildades. Anledningen till föreningens uppkomst är att man vill uppmärksamma den homofobi som de anser finns inom idrotten. (Gatu Sydsvenska Dagbladet 2002-11-13) En stor massmedial uppmärksamhet följde också, såväl debattprogram på teve, radioprogram som artikelserier har behandlat ämnet. Diskussionen fick även ny näring då en av förgrundsgestalterna i "Föreningen för homosexuella idrottare" blev misshandlad en tid efter att han medverkat i flera radio- och teveprogram.

På många sätt är idrotten i Sverige fortfarande könssegregerad, pojkar sysslar i stor utsträckning med idrotter som betraktas som maskulina och flickor med sådana som beskrivs som feminina. Detta skapar olika referensramar för såväl de som väljer att följa den traditionella banan i val av idrott som för dem som väljer en annan väg. Jag är därför nyfiken på att närmare undersöka hur killar som går på ishockeygymnasium respektive estetiska programmet (dansinriktning) ser på manlighet. Anledningen till att jag valt just de inriktningarna är att ishockey i mångas ögon brukar betraktas som en maskulin aktivitet medan dans ses som feminint (Jfr. Fagrell 2000; Koivula 1999). Jag vill undersöka synen på manlighet, hur killarna ser på sig själva och den miljö som de befinner sig i.

En anledning till att jag har valt att inrikta mig på just unga killar är att det är en grupp som är relativt utforskad inom mansforskningen. Det mesta av ljuset har fallit på den vuxne mannen och då främst kring dennes roll som förälder. Mansforskningen är en relativt ny gren som är sprungen ur den feministiska forskningen och som även har påverkats mycket av

homosexualitetsforskningen. En stor del av forskningen kommer från USA och England men det senaste årtiondet har intresset ökat även i Sverige. Detta tros bero på en önskan om mer jämställda förhållanden i samhället samt det faktum att flera av de traditionellt manliga värdena som förknippas med kroppsarbete och att vara familjeförsörjare har försvagats avsevärt i dagens samhälle. (Johansson 2000)

Att undersöka synen på manlighet kan göras ur en mängd perspektiv. Jag har valt att använda mig av ett sociologiskt och socialpsykologiskt perspektiv. Anledningen till detta är att en stor del av mansforskningen har använt sig av dessa inriktningar för att skapa en förståelse för hur komplexa samhällsliga processer samverkar och konstruerar maskulinitet. För att förstå dessa processer krävs en begreppsapparat som belyser strukturella förhållanden och hur människan formas i samspelet med samhället och andra människor.

1.2 Centrala definitioner

Nedan följer de definitioner av idrott, ishockey, dans och de olika dansformerna som jag valt att använda mig av.

Idrott är svårt att definiera. Jag har valt att använda mig av den betydelse som Birgitta Fagrell (2000) redogör för i sin avhandling i pedagogik. Hon menar bl.a. att idrott är en fysisk aktivitet där utövaren lär sig att sätta upp nya mål och utveckla främst sin fysiska förmåga. Utövandet är på förhand bestämt av vissa regler.

Ishockey är en idrott som till stor del har manliga utövare. Spelets snabbhet, hårdhet och ibland våldsamma inslag har bidragit till dess status. Forskning visar att såväl barn som vuxna definierar ishockey som en manlig idrott och att det är en aktivitet som främst är gjord för det manliga könet. (Fagrell 2000; Koivula 1999)

Ett lag består av högst två målvakter och 20 eller 18 utespelare, av dessa får sex personer vara på plan samtidigt. Matchtiden är tre gånger 20 minuter för seniorer och juniorer. Vid matcher används en huvuddomare och två linjedomare. De kan utdöma utvisningar och matchstraff då spelare har brutit mot regler, t.ex. genom osjysta tacklingar. (Nationalencyklopedin 1992)

Dans betraktas av många som en feminin idrott p.g.a. ett rörelsemönster som anses vara tillskrivet det kvinnliga könet. Forskning visar att såväl barn som vuxna menar att det är en idrott som är kvinnlig och som personer av det manliga könet inte tycker om att göra. (Fagrell 2000; Koivula 1999)

Dans är i sig svårt att definiera och jag har valt att istället ta upp de olika former av dans som intervjupersonerna sysslar med för att ge en kort bakgrundskunskap. *Klassisk balett* anses av många vara grunden för många andra danser. Ett grundläggande drag inom denna dansform är att kroppen ska ha en uppåtsträvande hållning som utgångsläge och olika muskelgrupper tränas för att kunna utveckla denna förmåga. *Modern dans*, även kallad fridans, är svår att betrakta som en enhetlig stil eftersom den hela tiden förändras och utvecklas. Bäckenet har en central roll i rörelseschemat och andningen är betydelsefull som en dansteknisk rörelse. Många betraktar den moderna dansen som en teatralisk gren inom dansen. *Jazzdansen* betraktas som en sammansmältning av många olika danser och står nära den moderna dansen. (Lilian Karin & David Crawford 1990) *Breakdance* är en amerikansk dans med rötterna i storstädernas gatukultur. Dansen är en viktig del inom hip-hopkulturen. Den går ut på att de som dansar ska utmana varandra med akrobatiska och gymnastiska övningar. Liknande danser är även streetdance och hip-hop. (Nationalencyklopedin 1992)

1.3 Syfte och frågeställningar

1.3.1 Syfte

Mitt syfte är att belysa hur några unga killar som går en ishockey- respektive dansinriktning på gymnasiet ser på manlighet, hur de betraktar sig själva och den miljö som de befinner sig i.

1.3.2 Frågeställningar

- Hur betraktar de sig själva?
- Hur ser de på den miljö som de befinner sig i?
- Vad får de ut av idrotten?
- Hur upplever de sin kropp när de utövar idrotten?

1.4 Metod

1.4.1 Källor

Mitt empiriska material utgörs av intervjuer med sju killar från två gymnasieskolor. Intervjuerna genomfördes under en period på cirka tre veckor. Den forskning som jag använder mig av handlar om ungdomar, idrott och/eller manlighet och hur den kan konstrueras och betraktas. Det finns få studier om just unga killar och deras inställning till manlighet. Den forskning som jag hittat kring hur maskulinitet formas inom idrotten är inriktad på lagidrotten, vilken ibland kan vara svår att sätta i relation till danskillarnas situation. Jag har tyvärr inte hittat någon forskning om dans som är skriven ur ett genusperspektiv, som förmodligen kunde ha gjort att analysen utvecklats och perspektiven på danskillarnas upplevelser hade varit flera.

En stor del av forskningen som jag har använt mig av kommer främst från USA och Australien, som på olika sätt har bidragit till att utveckla mansforskningen. Jag är medveten om att de tolkningar som görs utifrån dessa teorier kan vara vanskliga eftersom forskningsobjekten och forskaren agerar inom andra kulturella referensramar än de svenska.

1.4.2 Kvalitativ metod

Jag har valt att använda mig av intervju som metod eftersom jag anser den vara bäst lämpad för att uppfylla syftet med uppsatsen, dvs att belysa synen på manlighet hos två olika grupper av idrottande killar. En fördel med att göra intervjuer ”ansikte mot ansikte” är att det gör det möjligt att be intervjupersonen att förtydliga vissa svar, vilket är svårt vid en enkätundersökning. Dessutom kan kroppsspråk som gester och minspel bidra till en förståelse för det uttalade. (Robson 2002)

Intervjuerna var halv-strukturerade utifrån Colin Robsons (2002) beskrivning. Jag har använt mig av en intervjuguide (se bilaga 1) som grund och frågorna behandlar olika områden eller teman som jag ville att intervjupersonerna skulle resonera kring. Det erbjuder en trygghet då intervjuaren efterhand kan uppmärksamma om det har framkommit information om de områden som undersökningen avser. Samtidigt är det viktigt att det finns ett utrymme för att gå utanför de på förhand bestämda frågorna. Frågorna hade en öppen karaktär, för att undvika ledande frågor. Frågor är dock alltid ledande i viss mån eftersom de är inriktade mot en visst

område och skapar associationer hos intervjupersonen kring vilka svar som förväntas och som är acceptabla.

Mina tidigare erfarenheter från C-uppsatsen (2001), som behandlade ett liknande område, säger mig att det troligtvis hade varit svårt att få samma information genom att göra kvantitativa studier. Det är svårt att formulera frågor kring ett sådant komplext ämne utan att det uppstår missförstånd och vid intervjuer finns möjlighet att reda ut sådana. Dessutom kan intervjuaren få mer information, som avspeglar attityder och meningar som kan bli betydelsefulla i materialet.

1.4.3 Urvalsprocessen

Första försöket att få tag på danskillarna startades med att jag kontaktade en gymnasieskola som har en dansinriktning inom det estetiska programmet. Denna skola ligger i en stad som jag kallar B-stad. Jag pratade med den rektor som är ansvarig för det nämnda programmet men han gav inte sitt godkännande till att jag skulle kontakta eleverna. Han tyckte att killarna var för få till antalet för att studeras. Dessutom påpekade han att det endast var en som var myndig, vilket han ansåg problematiskt. Jag tolkar det som att han trodde att det skulle innebära extra arbete för honom. Därefter började jag ringa runt till olika gymnasieskolor i landet med en motsvarande inriktning och fann efter hand att de killar som går en dansinriktning är få. Efter att ha kontaktat sju olika skolor visade det sig att det sammanlagt gick två killar på skolor med denna inriktning. Dessa killar kunde av olika anledningar inte delta i studien. Problemet med att få tag på danskillar, ansåg jag gjorde det än mer intressant att intervjua killar som går en dansinriktning på gymnasiet.

Min lösning på problemet var att ta kontakt med killarna i B-stad personligen. Innan detta gjordes funderade jag på hur det skulle gå till och om det var etiskt försvarbart. Jag såg det som etiskt försvarbart eftersom intervjun inte skulle handla om deras utbildning utan om deras intresse för dansen och att de har valt att göra det till något mer än ett fritidsintresse. Om jag dessutom kunde få målsmans tillstånd för de omyndiga att delta i en intervju så ansåg jag att det inte fanns några etiska problem. Genom ett så kallat snöbollsurval (Robson 2002), dvs att knyta kontakt med en kille som dansar och dra nytta av dennes nätverk lyckades jag nå mina intervjupersoner. Min handledare hade en kontakt som möjliggjorde att jag via telefon kunde

kontakta en av killarna, kallad David i uppsatsen, som gick tredje året på den nämnda inriktningen på skolan i B-stad. Han var intresserad av en intervju, men tyvärr kände han inte någon av de andra killarna som gick i de andra årskurserna, vilket gjorde det svårt för honom att ta kontakt med dem. Genom att ringa till en dansförening i närheten av B-stad fick jag höra att det fanns en kille där (Daniel), som gick den nämnda utbildningen och jag åkte dit för att träffa honom vid ett tillfälle då han skulle träna. Daniel var positiv till en intervju. Han berättade att han kände en av killarna (Dennis) som gick första årskursen och pratade senare med honom. Jag fick sedan Dennis mobilnummer av Daniel och även Dennis ville medverka i studien. Han gav mig sedan mobilnumret till en kille som kan kallas Mladen, som gick i hans klass. Han visade först intresse, men ändrade sig senare. Vid första intervjutillfället ringde hans mamma och berättade att han inte kunde komma eftersom han hade tagit fel på en tandläkartid. Vid andra tillfället dök han inte upp och vid ett telefonsamtal någon dag senare fick jag veta av hans bror att han inte var intresserad längre. Jag hade då försökt att nå honom vid ett flertal tillfällen utan att lyckas och det var uppenbart att han inte längre var intresserad. Varför han ändrade sig kan jag bara spekulera kring. Det är möjligt att han kände en osäkerhet inför att träffa mig eftersom han inte visste vem jag var.

När jag hade informerat Daniel, Dennis och Mladen skickade jag ett brev hem till deras förälder/föräldrar där jag beskrev vem jag är och vad projektet handlar om. (Se bilaga 2) Anledningen var att jag ville ha målsmans tillstånd till att intervjua dem eftersom de inte var myndiga och för att skolans rektor inte gav mig tillstånd. Eftersom David var myndig ansåg jag att målsmans tillstånd inte var nödvändigt i hans fall.

Det finns flera gymnasieskolor i södra Sverige som har en ishockeyinriktning och anledningen till att jag valde skolan i den stad som jag kallar A-stad var att jag har en släkting som arbetar på skolan. Därav hade jag anledning att tro att jag skulle ha lättare att få tillträde. Min släkting på skolan talade med ansvarig rektor och instruktören på ishockeyinriktningen för att höra om jag fick tillstånd. En tid efter ringde jag upp rektorn och instruktören och informerade om projektet och fick då ett formellt godkännande för att ta kontakt med fyra killar. Jag fick klasslistor och utifrån dessa lottades, på ett slumpmässigt sätt, de killar ut som skulle kontaktas. Det blev två från första årskursen, en från andra och en från tredje för att få samma ålder som på danskillarna. Den ansvarige instruktören fick sedan namnen på de killar som lottats ut och intervjutiderna bokades. Han informerade inte de utvalda om vad intervjun

skulle handla om, utan de informerades först när jag träffade dem innan intervjuerna och de tillfrågades då om de ville delta.

1.4.4 Etiska överväganden

Ur en manlighetsdiskurs betraktas ofta män som dansar som feminina och att de i vissa sammanhang inte uppfyller de krav som ställs på hur en man bör vara. Femininitet i detta sammanhang innebär att göra något som betraktas som kvinnligt och att den kroppsutövning och de rörelsemönster som vissa danser innebär, exempelvis klassisk balett, tillskrivs kvinnor. Detta är något som jag har funderat på, både vid valet av uppsatsämne, samt under det fortgående arbetet. Jag vill inte att de killar som sysslar med dans och som jag har intervjuat ska känna sig utpekade som några som är avvikare från normen. Efter att intervjuerna gjorts tror jag inte heller att de upplevde det så. Killarna har snarare uttryckt en önskan om att bli sedda för det som de sysslar med och för dem de är. Det har funnits en nyfikenhet och en önskan om att få berätta om sitt intresse som har blivit en viktig del av deras liv. De har på ett tydligt sätt förmedlat en stolthet över det de gör och att dansen har varit viktig för deras utveckling av vilka de är.

En av killarna som intervjuades erbjöds att läsa det som jag senare skulle välja att använda mig av från intervjun. Anledningen var att det kom fram händelser som har varit påfrestande för honom. Visserligen var inte dessa relevanta för uppsatsen, men jag ville inte att han skulle känna sig utlämnad och uppleva maktlöshet över vad jag skulle välja att ta med. För övrigt så valde jag att inte ta med någon av dessa händelser i uppsatsen.

1.4.5 Intervjusituationen

Jag vill karaktärisera intervjuerna som samtal. Det är viktigt att det skapas ett öppenhjärtligt klimat för att intervjupersonen ska känna sig trygg och besvara frågorna på ett ärligt sätt. (Starrin & Renck 1996) Under intervjuerna har jag vid några tillfällen lagt märke till att vissa av intervjupersonerna har haft svårt för att beskriva sina känslor och handlingar på ett sätt som känns bra för dem. De har tydligt uttryckt en viss frustration över att inte kunna uttrycka det de vill. En rimlig förklaring kan vara att killarna fortfarande är unga och inte har utvecklat denna förmåga i så hög utsträckning. En annan bidragande orsak kan kanske vara att de funderat över vilken bild de vill ge av sig själva och som de representanter för sin idrott som

de kanske uppfattar sig vara. Kanske ville de uppfylla de ideal som finns inom ishockey respektive dans.

Jag har medvetet försökt att inte styra intervjuerna för mycket eftersom de resonemang som hamnar utanför själva området ofta kan ge intressant information. Ibland kändes det som att intervjupersonen ”glömde” att han intervjuades och vågade berätta om någon händelse som kunde säga något om honom och hans attityder. Jag har varit noga med att försöka fördjupa samtalen genom att följa upp sådant som behöver förtydligas, vilket Bengt Starrin & Barbro Renck (1996) kallar för probing.

Det kan ha betydelse för intervjun i vilken miljö den genomförs. (Magne Holme & Krohn Solvang 1997) Ishockeykillarna intervjuades på ett kontor på den gymnasieskola som de går på. Eftersom jag hade tillåtelse från skolan som ishockeyspelarna går på var den bästa lösningen att intervjua dem på skoltid i skolan. Kontoret låg avskärmat och var lugnt och tyst, vilket kan ha dämpat känslan av nervositet. Miljön var också känd för dem, vilken kan ha haft en positiv inverkan. Skolan som miljö och vanan att vistas där kanske dock bidrog till att deras roll som de har i skolan framkom i högre utsträckning.

När jag skulle intervjua killarna som dansar bad jag dem ge förslag på en lämplig plats som skulle kännas bra för dem att intervjuas på. Om de inte kunde det föreslog jag att vi skulle träffas i deras hem eller på en neutral plats. Två av dem, Daniel och David valde sina hem, medan Dennis ville att vi skulle träffas på en neutral plats.

Intervjutiden varierade mellan personerna, den kortaste intervjun varade ca 45 min och den längsta 100 min. Det visar på skillnaden mellan olika människors vilja och förmåga att öppna sig för andra samt hur mycket de har att säga om ett visst ämne.

1.4.6 Min påverkan

Jag har valt ett område som intresserar och berör mig eftersom jag är av samma kön som den grupp som jag undersöker. Jag tror det spelar en roll. Mitt sätt att vara och tänka och erfarenheter från när jag själv var i den ålder som de intervjuade killarna påverkar min ingång i det område som jag vill undersöka. Den förförståelse som jag hade inför

undersökningsgrupperna kan också ha påverkat min roll under arbetet. Anledningen till att jag valde dessa grupper var att de utövar idrotter som kan ses som en manlig respektive kvinnlig och även jag är påverkad av dessa föreställningar. Jag har försökt att vara medveten om dem under arbetets gång och samtidigt försökt att vidga min förförståelse och vara öppen för att se mönster som eventuellt motsäger min förförståelse. Samtidigt finns det även en risk med att vilja se motsägelser, och jag har försökt att även vara medveten om detta.

Intervjuaren inom den kvalitativa intervju traditionen uppfattas som en medskapare till det resultat som intervjun ger. Intervjuaren och den som intervjuas påverkar varandra. (Starrin & Renck 1996) Frågan är hur jag har påverkat mina intervju personer. Det är svårt att veta, men det är säkert så att jag har sänt ut en mängd signaler som har betytt olika saker för dem. Mitt sätt att bete mig, mitt val av kläder, ålderskillnaden mellan mig och intervju personerna och valet av uppsatsämne har säkert haft en betydelse för hur de har förhållit sig till mig och vad de trodde att jag ville veta av dem. Något som jag har lagt märke till är att de allra flesta har uppfattat mig som en vuxen man, något som alla av dem upplever att de själva inte är. Om detta kan innebära att de har hållit en viss distans till mig är svårt att svara på, jag har dock inte upplevt det så och jag tror att min nyfikenhet och mitt intresse för vad de hade att berätta skapade ett trivsamt och avspänt klimat som tillät dem att vara personliga.

Ytterliggare en aspekt är att jag inte är speciellt insatt i vare sig ishockey eller dans. Jag valde att inte läsa in mig på de olika områdena eftersom jag ville att min nyfikenhet skulle leda dem till att berätta om sådant som är självklart för dem.

Det finns en risk för att frågor kring manlighet och kvinnlighet reproducerar könskategorierna och leder den som intervjuas till att tänka utifrån ett sådant förhållningssätt. Samtidigt finns det dock ett behov av könskategorier för att kunna ifrågasätta och förstå människors upplevelser. (Nordberg 2000) Det finns en uppenbar risk med att intervju två skilda grupper om synen på manlighet. Intervju personens vetskap om att de egna åsikterna kommer att representera den egna gruppen och fungera som jämförelse med en annans, som dessutom betraktas annorlunda av omgivningen, kan leda till att den information som ges blir snedvriden eller konstlad. Antingen kan det leda till att stereotyper reproduceras eller att de motsätter sig de bilder som de vanligtvis associeras med. Jag vet inte om, och i vilken utsträckning detta har skett. Jag har dock svårt att se att detta skulle ha skett i en utsträckning

som påverkar materialet i någon högre utsträckning. Jag upplevde att alla intervjupersonerna oftast försökte att ge sin bild av hur de uppfattade frågeställningarna.

1.4.7 Bearbetning och analys av materialet

Efter att intervjuerna gjordes transkriberades de i sin helhet. Jag började därefter läsa intervjuerna och markerade ord och formuleringar som återkom för att försöka se olika mönster i materialet. Efter hand trädde flera områden fram som jag ansåg var intressanta att behandla och som jag valde att betrakta som teman. Inom dessa har jag letat efter likheter och skillnader mellan grupperna och även aspekter hos enskilda intervjupersoner för att skapa en djupare bild. Under hela bearbetningsprocessen funderade jag mycket kring hur jag skulle framställa de olika grupperna. En risk är att jag omedvetet framställer de olika grupperna utifrån min förförståelse och då bekräftar tidigare tankar. Mitt mål har varit att framställa intervjupersonerna på ett rättvist sätt utifrån intervjumaterialet. Samtidigt har jag varit medveten om forskarens uppgift, dvs. att ge den bild som framkommer oavsett om intervjupersonerna tycker om den eller ej.

Analysen av materialet har gjorts med hjälp av teorier och begrepp som jag anser ökar förståelsen för materialet. Jag har utgått ifrån flera centrala analysbegrepp och försökt att komplettera med andra för att skapa ett bredare grund för förståelsen genom att betrakta empirin från olika utgångspunkter.

1.5 Disposition

Efter det inledande kapitlet följer en genomgång av tidigare forskning och teorier som är relevanta för killars syn på manlighet, gemenskap och förhållande till sin kropp. Teoridelen inleds med den australiensiska sociologen Robert W Connells (1995) teori hegemonisk maskulinitet (som fungerar som ett grundverktyg i analysen) och en utveckling av detta begrepp. Därefter behandlas olika teorier kring kroppens betydelse för ungdomar, gemenskap och homosocialitet och att vara man i en kvinnodominerad miljö. Efter varje rubrikområde redogör jag för min syn på de olika områdena och efter teoridelen följer ett avsnitt där analysbegreppen presenteras. Empiriavsnittet inleds med en presentation av intervjupersonerna, övriga intressanta aspekter i materialet, teman från intervjumaterialet, som dessutom analyseras. Därefter följer en resultatsammanfattning och uppsatsen avslutas med en slutdiskussion.

2. TIDIGARE FORSKNING OCH TEORI

2.1 Tidigare forskning

Mansforskningen är ett expansivt område och intresset för att forska kring män och manlighet ur ett genusperspektiv ökar. Under 1980- och 90-talet började mansforskningen att etableras som forskningsfält. Mansforskningen är sprungen ur feminismen och har även påverkats mycket av homosexualitetsforskningen. Inom forskningen finns flera olika grenar vars syfte med forskningen skiljer sig åt. En gren har en stark koppling till feminismen och bedriver en stark kritik mot det patriarkala samhället och de maktstrukturer som det innebär. En annan falang vill bevara den traditionella manligheten och ses som en reaktion mot det jämställdarbete som pågår. En tredje variant är de som försöker att lyfta fram den del av manligheten som anses vara bortträngd och som inte vill fokusera på de svagheter som finns hos män. (Johansson 2000)

En av förgrundsgestalterna inom mansforskningen, menar sociologen och psykologen Thomas Johansson (2000), är Joseph Pleck som genom boken "The Myth of Masculinity", från början av 80-talet, markerar en övergång från forskning om män till mansforskning. Pleck kritiserade Male Sex Role Identity paradigmet vars mål var att identifiera alla hot som kunde finnas mot den traditionella mansrollen, som exempelvis homosexualitet, femininitet och hypermaskulinitet. Johansson hävdar att psykoanalytikern Nancy Chodorow är en annan viktig person som med "The Reproduction of Mothering" (1978) kritiserade kärnfamiljen och de roller som den medför, framför allt att flickor och pojkar socialiseras in i två olika identiteter med olika känslomässiga fält. Denna teori ingår i den psykologiska konstruktivismen vars betydelse nu mattats och ersatts av social konstruktivism. Social konstruktivism innebär att man studerar hur det sociala och kulturella formar mannen som könsvarelse och hur manligheten konstrueras. (ibid.).

2.1.1 Idrott och könssocialisation

Nathalie Koivula (1999) har i sin avhandling i psykologi studerat hur olika sporter betraktas och om de beskrivs som maskulina, feminina eller könsneutrala. Anledningen till varför vissa barn börjar med en idrott eller inte tros vara en del av socialisationsprocessen. Vanligtvis brukar denna beskrivas som en tvåvägsprocess bestående av interaktion och utveckling. Denna process utvecklas genom relationer med andra men även genom deltagande,

modellinläring, observation och "trial and error". Genom socialisationsprocessen tros individen lära sig vem hon är, vilken funktion hon har till de sociala världar som hon rör sig i och hon etablerar ett beteendemönster för att fungera som såväl individ som i grupp.

Ett sätt att förstå hur pojkar och flickor socialiseras in i en idrott är att använda ett perspektiv som innebär att sociala strukturer och processer är könsbestämda. Dessa processer lär oss vilka beteenden som är godtagbara utefter kön. Genom att använda detta perspektiv kan man förstå den snedfördelning som finns bland män och kvinnor inom idrotten och hur idrotten medverkar till och reproducerar relationer mellan könen, samt hur medverkande i en idrott är medskapare i den sociala konstruktionen av kön, feminitet, maskulinitet och maktrelationer. På detta sätt kan idrotten ses som en länk till att förstå de sociala processer som fortgår såväl på individuell- samt strukturell nivå. För att förstå hur kvinnor och män socialiseras i idrotten måste man studera den könsprocess som börjar så fort spädbarnets kön är bestämt. (ibid.).

Koivula (1999) hänvisar till teorier som menar att pappor är mer bundna än vad mammor är, vid att flickor och pojkar ska bete enligt traditionella förväntningar. Som exempel nämns att pappor är mer negativa än mammor då pojkar uppvisar ett beteende som betraktas som kvinnligt, t.ex. att leka med dockor. Författaren refererar till Karraker, Vogel & Lake (1995) som visar att fädrens större benägenhet att hålla fast vid stereotyper vid uppfostran av barn kan ha minskat, vilket kan tyda på att såväl mammor som pappor är lika benägna till att uppfostra sina barn efter stereotypbilder av hur flickor och pojkar ska vara.

Göran Patriksson (1979) hävdar i sin avhandling i pedagogik, efter en genomgång av en mängd studier kring betydelser för barns socialisation in i idrotten, att föräldrarnas betydelse troligtvis inte ligger i en aktiv och medveten påverkan på barnet utan att det snarare beror på en allmänt positiv attityd till idrott och att de kan stödja barnen på olika sätt genom exempelvis kostnader och transporter. Däremot kan det ha en större betydelse om föräldern, oftast pappan, själv är involverad i en idrott och mer aktivt kan påverka barnet både som rollmodell och genom uppmuntran.

2.1.2 Introduktionen till lagidrotter

Michael A. Messner (1995), amerikansk sociolog, har forskat kring hur maskulinitet konstrueras hos unga killar som sysslar med traditionella amerikanska sporter som amerikansk fotboll, baseball och basket. De vuxna män som han har intervjuat beskriver en tydlig bild av en manlig värld som introducerade dem till idrotten. En äldre bror, en morbror eller en nära vän till familjen beskrivs som viktiga nyckelpersoner. En annan mycket viktig person är fadern, som trots en känslomässig frånvaro beskrivs ha varit den som oftast introducerade sonen till idrotten. De intervjuade beskriver det som att de behövde få en ingång till idrotten och att de i vissa fall blev pressade av fadern att börja idrotta, efterhand kom de dock att uppfatta idrotten som en naturlig del av sina liv. I många fall hade fadern själv sysslat med den specifika idrotten och dennes framgång blev en påminnelse om vilken status en bra sportprestation kunde skapa bland omgivningen.

Inom den manliga idrottsvärlden är det viktigt att vara en vinnare, dvs. att vara bättre än andra, för att nå acceptans. För att bli en vinnare krävs det dock att utövaren måste skapa relationer med andra som byggs på en samstämmighet kring de normer gällande konkurrensen och hierarkin inom idrotten. (ibid.).

Timothy Jon Curry (2002) är en amerikansk sociolog som har forskat kring hur maskulinitet och gemenskap yttrar sig i omklädningsrum bland amerikanska manliga collegestudenter som sysslar med sporter med närkontakt, som exempelvis amerikansk fotboll och ishockey. Han menar att det ständigt finns en närvarande känsla av konkurrens, som bygger på känslan av att när som helst kan någon bli petad ur laget p.g.a. en dålig insats och detta främjar inte möjligheten till att knyta starka sociala band med andra lagkamrater. Flera av spelarna hade sina bästa vänner utanför laget, just för att de ser tävlingskänslan som ett hinder för att de skall kunna skapa närmare band till varandra. Detta menar Curry dels kan förklara den råhet som finns i sättet att tilltala varandra.

Curry (2002) hävdar att den gemenskap och de band som lagmedlemmarna har skapat mellan sig och inom gruppen kan hotas ifall någon inte ställer upp på de roller som finns inom gruppen, dvs. att leva upp till de krav som finns på deras manlighet. Detta innebär att rädslan för att försvaga gemenskapen påverkar sättet hur de förhåller sig till kön och deras sätt att samtala kring kvinnor. Samtalen kan beskrivas som ett sätt att bekräfta den traditionellt maskulina identiteten, vilket innebär att tala om kvinnor på ett aggressivt och nedlåtande sätt

och att tala om homosexuella på ett nedvärderande vis. Curry menar att detta beror på att det inom denna miljö är väldigt viktigt att inte på något sätt uppfattas vara omaskulin och istället övertyga de andra om att man uppfyller de krav som ställs på att vara en riktig man, dvs att inte vara feminin eller homosexuell.

2.1.3 Pojkfotboll och maskulinitet

Jesper Fundberg (1999) har i sin kommande avhandling i etnologi studerat hur manlig identitet konstrueras inom ett pojkfotbollslag. Fotboll har sedan lång tid tillbaka fungerat som en arena där maskulinitet skapas och egenskaper som styrka, uthållighet och laganda lärs ut. Under studien noterades det att pojkarna och ledarna istället för att berätta vilka de är hellre pratade om vilka de inte är. De skämtade om och tog avstånd ifrån kvinnor, homosexuella och invandrare. Fundberg tror att anledningen till att de säger att de inte vill vara "kärringar" är att det förmodligen är ett sätt för dem att beskriva sig själva som män och hur de vill uppfattas som män. Författaren tror att skämten om homosexuella är en möjlighet att hantera den manliga kroppskontakt som spelare och ledare upplever då de är iväg på längre resor. På planen är det okej för spelarna att kramas och att ta på varandra, men så fort de kommer utanför spelet är detta tabubelagt. Han tror även att viljan till "bögskämt" kan bero på att de fjortonåriga killarna befinner sig i en ålder då de funderar mycket på sin egen och andras sexualitet.

Tankarna och skämten om kvinnor, invandraren och bögen tror han står som en kontrast till det som betraktas som normalt och att det hela framstår som en process i normalitet där heterosexuella män och pojkar skapar en förståelse för vilka de själva är. (ibid.).

2.2 Teori

Connells (1995) teori om hegemonisk maskulinitet kommer att vara det främsta redskapet i den kommande analysen och anledningen till detta är flera. Teorin om hegemonisk maskulinitet har ända sedan den lanserades haft en oerhörd betydelse för mansforskningen och har blivit ett redskap för att inte bara forska om maskulinitet utan även ur ett större könsteoretiskt perspektiv. Många använder teorin för att förstå sin egen forskning och mansforskarna i Sverige är inget undantag. Bland annat använder sig såväl Thomas Johansson som Jesper Fundberg av denna som ett analytiskt begrepp för att kunna analysera hur

maskulinitet konstrueras bland svenska män och pojkar. Ytterligare en anledning till att jag tycker att teorin är mycket lämplig att använda i min undersökning är att den bidrar till en ökad förståelse kring hur ishockey- och danskillar tänker kring maskulinitet och sätter fenomenet i ett kontextuellt sammanhang.

Efter varje rubrikavsnitt följer en redogörelse för hur jag ser på de olika begrepp som används dvs. hegemonisk maskulinitet, individen och kroppen, gemenskap och homosocialitet och att vara man i en kvinnodominerad miljö.

2.2.1 Hegemonisk maskulinitet

Connell (1995) räknas som en av de mest inflytelserika inom mansforskningen. Han har utvecklat en modell för att beskriva de maktrelationer som finns bland män i det västerländska samhället och han hävdar att man kan se multipla maskuliniteter genom att beakta samspelet mellan kön, ras och klass. Begreppet hegemoni kommer från Antonio Gramscis analys av klassrelationer som visar hur en grupp kan upprätthålla en inflytelserik position i samhället. Hegemonisk maskulinitet innebär att det vid en viss tidpunkt finns en maskulinitet som är mer ledande än övriga och den genuspraktik som finns legitimerar mäns dominerade ställning över kvinnor. De som uppfyller de ideal som den hegemoniska maskuliniteten omfattar, t.ex. att vara film- eller idrottsstjärna, är relativt få till antalet och det behöver dock inte alltid vara de som har mest makt. Connell menar dock att det måste finnas ett samband mellan kulturella ideal och institutionell makt för att hegemoni ska uppstå, t.ex. så har de högre positionerna inom näringslivet, militären och staten en relativt samstämmig bild av maskulinitet.

Connell (1995) ser hegemonin som en process som förändras över historien. När villkoren för patriarkatet förändras så förlorar en viss typ av maskulinitet sin ledande ställning. Nya grupper kan försöka skapa en ny hegemoni och samtliga grupper av män kan även utmanas av kvinnor. Olika typer av maskuliniteter ska inte betraktas som några fasta karaktärstyper utan de är skapade i särskilda situationer i en relationsstruktur som är under ständig förvandling.

Connell (1995) klargör att det inom hegemonin finns olika typer av relationer mellan olika grupper av män som bygger på *dominans* och *underordning*. I västerländska samhällen handlar detta först och främst om att heterosexuella män intar tar den dominerade ställningen och att de homosexuella blir de underordnade. Heterosexualitet ses som normen för mannen

och att vara homosexuell leder till stigmatisering och en ökad risk för politisk och kulturell uteslutning. Homosexuella män befinner sig längst ned i genushierarkin. En annan grupp som är underordnade är de heterosexuella män och pojkar som betraktas som feminina och som kan bli kallade för namn som förknippas med deras feminitet, t.ex. mes, tönt, fegis, sillmjölke, nolla, mammas gosse m.m.

Det är ytterst få av alla män som lever upp till de ideal som den hegemoniska maskuliniteten innebär. Trots detta drar majoriteten av alla män fördel av hegemonin, eftersom den innebär att män har högre ställning än kvinnor i samhället. (Connell 1995). Författaren menar att de grupper som erhåller utdelning i det patriarkaliska projektet utan att behöva utsätta sig för de risker som det innebär att befinna sig längst fram i patriarkatets frontlinje är delaktiga. Denna *delaktighet* uttrycks exempelvis genom äktenskap, faderskap och samhällsliv som ofta innehåller olika former av kompromisser med kvinnor, snarare än att visa en total dominans. Johansson (2000) hävdar att man måste skilja på delaktighet och *förhandling* och menar att män i sin vardag hela tiden måste förhandla med såväl kvinnor som män, vilket leder till förändringar i konstruktionen av det manliga. Men vid sidan av förhandlandet kan män återgå till den hegemoniska maskuliniteten och bli delaktiga till att maktpositionen åter reproduceras. Johansson menar att de flesta män pendlar mellan delaktighet och förhandling och att detta leder till en successiv förändring av relationerna mellan könen och att den hegemoniska maskuliniteten förlorar sitt värde.

Vissa grupper av män blir inom den hegemoniska maskuliniteten *marginaliserade* och det hör samman med auktoriseringen av den grupp som har den ledande ställningen. Som exempel kan en svart idrottsstjärna i USA bli förebild för den hegemoniska maskuliniteten, men det kommer inte leda till att svarta män i allmänhet kommer att få någon form av social auktoritet. (Connell 1995)

Johansson (2000) kompletterar även Connells makthierarki med ytterligare två begrepp. Den *oppositionella* positionen innebär liksom den förhandlande ett nära samarbete med kvinnor och en kritisk inställning till de dominerande manliga strukturerna i samhället. Denna position kan ses som en grund för en kamp emot den hegemoniska maskuliniteten. Den *nostalgiska* positionen karaktäriseras snarare av en önskan om att gå tillbaka förr i tiden, då mannens identitet inte problematiserades och då det fanns en känsla av en inre och naturlig manlighet.

Flera mansrörelser, t.ex. amerikanska "Promise keepers", arbetar för detta och har ofta ett starkt motstånd emot feminismen.

Hegemonisk maskulinitet: Jag ser begreppet som ett redskap för att beskriva och förstå hur olika mansideal är sammankopplade med över- respektive underordning bland olika grupper av män i samhället. Jag anser även att begreppet kan användas på olika nivåer, såväl mellan olika grupper som inom olika grupper, för att tydliggöra maktrelationer och dominerande ideal.

2.2.2 Individen och kroppen

Per Nilsson, (1998) som är pedagog, menar att kroppen har varit en måltavla för mänskliga ambitioner sedan en lång tid tillbaka och att målet med kroppen och syftet med den har varierat under historien. Kroppen har om man ser tillbaka under ett längre tidsperspektiv blivit alltmer synlig i det offentliga rummet och den har kommit att bli en viktig del i hur individen konstruerar sig själv och andra. Nilsson menar att individen med tiden har kommit att betraktas mer och mer som individuell och att individen har frikopplats från det kollektiva. Människan i det västerländska samhället upplever numera samhället som mer obestämt och svårgripbart när inte normer och traditioner är lika tydliga längre. Dessutom anser Nilsson att den pågående rationaliseringsprocessen i det industriella samhället har bidragit till att individer skapar ett förhållningssätt till den egna kroppen som innebär att den både kan och bör kontrolleras, såväl det inre som det yttre. Kroppen blir på detta sätt en ensak för varje individ och hon får själv ansvara för hur hon mår, hur hon ser ut och hur hon utvecklar den potential som finns inom henne. Med ett sådant synsätt kan det i förlängningen bli så att sjukdom och andra icke önskvärda kroppsliga symptom betraktas som självförvållade. Detta synsätt, där individen bär ansvar för utvecklingen av den egna identiteten, gör att kroppen blir föremål för olika val och möjligheter. I takt med att de individuella uttrycken ökar bland människor blir det i längden svårt att skilja de inre egenskaperna från de yttre kroppsattributen. Kroppen blir ett projekt och ingår därmed i en bedömningsprocess där ungdom, skönhet och hälsa är de kriterier som kroppen bedöms efter och blir en beskrivning av "det goda livet". Individens identitet binds på detta sätt samman med viktiga beståndsdelar som sportutövning, medvetenhet om kost, sin vikt och konsumtionskulturen. Att vara mån om och vårda sin kropp blir ett sätt att nå "det goda livet", dvs. att erhålla hälsa och skönhet. I det

senmoderna samhället skapas identiteten med hjälp av redskap som val av livsstil, självgranskning och att betrakta kroppen som ett projekt, vilket kan leda till självförverkligande och njutning. Nilsson menar dock att denna ”frihetsdiskurs” inte innebär att individen helt på egen hand skapar sin identitet, människors identitet konstrueras alltid i sociala och kulturella sammanhang och i samspel med andra människor.

Johansson (1998) har forskat kring gymkulturen och menar att den träning som pågår på gym är en slags fostran av män. Manligheten som skapas karaktäriseras av en stark målinriktning, disciplin och asketism. Han menar att den fysiska skolning som lärs in inom gymkulturen ofta leder till en överdrivet kritisk inställning till den egna kroppen. Istället för att nöja sig med att träna p.g.a. av hälsoaspekter skapas en önskan om den perfekta kroppen.

En del av gymkulturen är att speglarna har en central position. Varje individ tvingas att konfronteras med sin egen spegelbild. Spegelns funktion är dels att se om övningarna utförs på rätt sätt och rörelser och kroppshållning studeras. Ett annat syfte är att kunna studera de förändringar som kroppen genomgår som ett resultat av fysisk träning. Genom spegelbilden ser den som tränar om denne har fått bekräftelse på om det händer något med kroppen och om hon utvecklas i den riktning som är önskvärd. (ibid.).

Johansson (1998) menar att hälsoaspekten är en del av det västerländska skönhetsidealet. Kunskapsutvecklingen kring hur kroppen ska skötas och hälsan främjas har skapat en mängd olika yrkesgrupper som dietister, sjukgymnaster, massörer, gyminstruktörer m.m. Genom dessa får vi lära oss olika tekniker kring hur hälsan ska främjas eller hur den perfekta kroppen ska skapas. Detta är en del av en kultur där kroppen har kommit att betraktas som en maskin. Johansson använder sig av begreppet ”kroppen som ett konstverk” för att förstå människors förhållningssätt till fysisk träning, kost och livsstil.

Johansson (1998) menar att den människa som lägger ner mycket tid på sin träning är rädd att förlora sin ”form” om de tvingas att avsluta eller avbryta sin fysiska träning. Den bild som de skapar av sig själva innebär därmed en viss sårbarhet. Att ständigt göra framsteg och höja prestationerna blir en del av identiteten.

Carita Bengs (2000) har i sin avhandling i sociologi studerat pojkar och flickors tankar kring idealkroppar och hon menar att unga killar, trots att de är relativt nöjda med sina kroppar,

ändå uttrycker en viss negativ inställning till den. Deras missnöje handlar till stor del om deras vikt och längd och det visar på en önskan om att vara större och längre. Många upplever att deras idealkropp är stor, välbyggd, muskulös och fettsnål och många av dem tränar i någon form för att förbättra sina kroppar. Författaren menar även att många av killarna har lättare att prata om kvinnors kroppar än att prata om sina egna eller andra killars kroppar. De hade även svårt att beskriva killar som de tyckte såg bra ut och beskriva sin egen bild av idealkroppen. Bengts menar att denna rädsla för att prata om sin egen och andra killars kroppar och att bry sig för mycket om sin egen kropp kan bero på en rädsla för homosexualitet och att uppfattas som homosexuell.

Håkan Larsson (2001) har i sin avhandling i pedagogik studerat hur kön konstrueras hos ungdomar inom friidrotten och anser att det i hans undersökning fanns en tendens till att tjejer i högre utsträckning än killar pratar på ett problematiserande sätt kring sin kropp. Detta tros bero på att kvinnor i högre utsträckning konfronteras med frågor kring kroppen och att kvinnors yttre oftare står under bedömning än mäns.

Individen och kroppen: Begreppen används som en förståelse för den kroppskultur som finns i samhället. Jag tror att kroppen på flera sätt har en stor betydelse för hur varje individ betraktar sig själv, framför allt hos ungdomar. I ett samhälle där skönhet är viktigt och uttrycks genom bl.a. modekläder och vältränade kroppar får kroppen en central roll för hur man uppfattas, och i förlängningen vem man är. Människors kroppar betraktas och bedöms utifrån olika mallar som avgör vem man är och var man hör hemma. Genom träning och mode kan individen skapa en bild av sig samtidigt som hon visar andra vem hon är.

2.2.3 Gemenskap och homosocialitet

Sociologen Philip Lalander och tidigare nämnda Thomas Johansson (2002) menar att deltagandet i ett eller flera gäng är en viktig del i unga killars könsocialisation. I gänget får de lära sig det språk, de koder och ritualer som leder in i "den manliga gemenskapen". Killgängets inre struktur liknar på många sätt det som ses i centrala samhällseliga institutioner: dvs. en tydlig maktfördelning, rollfördelning, konkurrens och en inbyggd rationalitet som innebär att det känslomässiga döljs. Lalander & Johansson menar att gänget har en dubbel betydelse för unga killar, dels får de lära sig ett förhållningssätt som gör att de kan fungera ute

i olika sociala sammanhang och som fortfarande utgörs av den manliga dominansen. Dels får de här ett utlopp för att utveckla den manliga intimitet som på många sätt är en balansgång mellan att hålla närhet eller distans. Denna intimitet kan kallas för homosocialitet och den karaktäriseras av en önskan efter intimitet blandat med ett strikt regelverk för hur detta ska gå till. Homosocialiteten syftar till att hålla gruppen samman genom att skapa en stark gemenskap som utgår ifrån såväl en stark längtan efter som en rädsla för intimitet. Intimitet tolkas som något kvinnligt och samtidigt som något okänt och delvis hotfullt. Detta skapar en dubbeltidighet för gruppen; samtidigt som det finns en strävan efter intimitet skapas en stark gemenskap mot det som betraktas som det kvinnliga.

Gemenskap och homosocialitet: Jag ser homosocialitet som ett sätt att förstå hur killars manlighet formas i en miljö som är enbart består av samkönade. Gemenskapen binds samman av en upphöjning av manliga ideal och det blir viktigt att agera inom denna ram.

2.2.4 Att vara man i en kvinnodominerad miljö

Marie Nordberg (2001), doktorand i etnologi, har studerat föreställningar av maskulinitet och feminitet hos tre vuxna män som arbetar inom traditionellt kvinnodominerade arbetsmiljöer. Tommy arbetar som sjuksköterska, Lars som förskollärare och Åke som frisör. De hävdar alla att kvinnor och män är lika och inte "väsensskilda", vilket Nordberg benämner som en likhetsdiskurs. De tre männen har på något sätt skapat eller försökt att skapa mer könsöverskridande relationer och författaren menar att detta synsätt där män och kvinnor ses som likar kan ha en avgörande betydelse för den maskulinitet som skapas.

Nordberg (2001) hävdar dock att det samtidigt förekommer att de beskriver sig själva som annorlunda gentemot kvinnorna, vilket författaren har valt att benämna särartsdiskurser. Männen menar att det finns skillnader bland kroppsspråk och tillskriver vissa drag som manliga eller kvinnliga. Nordberg menar att detta visar att olika maskulinitetsföreställningar kan finnas hos samme man. Dessa män kan både bejaka och ta avstånd ifrån det patriarkat och den hegemoniska maskulinitet som finns, vilket visar på den komplexitet som finns även inom de maskuliniteter som strävar efter jämställdhet. Dessa mäns förhållande till den hegemoniska maskuliniteten är alltså dubbel, de både förhandlar kring den samt reproducerar den.

De tre männen tar avstånd ifrån den form av manlighet som uttrycks genom styrka och underordnade av kvinnor och de betraktar sig själva som de "goda" männen genom att upprätta skillnader mellan sig själva och de andra. De berättar alla tre att de på något sätt har känt sig annorlunda gentemot andra män och söker förklaringar till detta i barndomen. (ibid.).

Hos samtliga tre finns en negativ inställning till feminitet hos andra män. Åke, som är homosexuell, känner ett motstånd mot att uppleva sig själv som feminin och författaren tolkar det som att Åke är rädd för att drabbas av dubbel underordning, dvs. att framstå som både homosexuell och feminin. Genom att de tre männen tar avstånd från män som betraktas som feminina bidrar de till att upprätthålla och reproducera vissa föreställningar om hur en man ska vara. (ibid.).

Hos alla tre männen finns en önskan om att individen ska vara i fokus och en tendens att bryta könsdikotomin. Åke berättar att han vill vara sig själv, trots att han uppfattar det som att man ska spela en viss roll som man. Han berättar att han varken känner sig som manlig eller kvinnlig. Både Tommy och Lars inordnar sig själva väldigt sällan under begreppet man, och Nordberg menar att de snarare vill beskriva sig själva som människor eller utifrån sin yrkeskategori. De tre männen betonar ideal som att uttrycka känslor, tona ned dominans, ta avstånd ifrån våld och att bejaka familjeorientering, vilket kan tolkas som en koppling till mansidealet "den nya mannen". Den "goda" manligheten handlar mycket om att gå i förbund med kvinnor och att bli man handlar inte främst om att vistas i manliga sammanhang, utan snarare i mänskliga sammanhang. (ibid.).

Att vara man i en kvinnodominerad miljö: Jag ser det som ett sätt att se hur mäns maskulinitet formas i en miljö som huvudsakligen består av kvinnor. Samtidigt är detta endast ett sätt, jag tror att det finns olika förhållningssätt hos män i liknade situationer, men jag tror ändå att detta kan ses i relation till främst danskillarna, men även ishockeykillarna, för att om möjligt få en ökad förståelse för hur olika miljöer kan bidra till olika konstruktioner av maskulinitet.

2.3 Centrala analysbegrepp

En stor del av syftet med uppsatsen är att belysa synen på manlighet. För att kunna tala om manlighet måste man också närma sig kvinnlighet. Anledningen är att de båda förutsätter

varandra och ger varandra olika innebörder. Manlighet och kvinnlighet sätts ofta samman med maskulinitet och feminitet och min tolkning av skillnaden mellan begreppen är följande: Manlighet och kvinnlighet används som begrepp i ett vardagsspråk medan maskulinitet och feminitet används som redskap för att förklara och förstå kön inom genusforskning. Därför använder jag mig i hög utsträckning av begreppen maskulinitet och feminitet under kommande analys. Manlighet och kvinnlighet används vid återgivningen av intervjumaterialet, dvs. då intervjupersonerna använder begreppen.

Min tolkning av hur Connell (1995) definierar maskulinitet och feminitet är följande: Maskulinitet och feminitet ska betraktas som processer och ett resultat av den genuspraktik som finns i samhället. Denna praktik beror på den könsordning som finns i samhället. Könsordningen omvandlas och utmanas dock av dessa processer över tid, vilken gör att maskulinitet och feminitet ses som föränderliga. Denna tolkning kommer att fungera som referensram för kommande analys.

3. PRESENTATION AV INTERVJUMATERIALET

Detta kapitel inleds med en presentation av de städer som gymnasieskolorna ligger i och av intervjupersonerna för att skapa en större förståelse för vilka de är, såväl deras namn som städer är fingerade. Därefter redovisas intervjumaterialet under olika teman där empiri varvas med analys, med hjälp av de teorier som jag redogjort för tidigare. Följande teman kommer att tas upp: introduktionen till idrotten, gemenskap och vänskap, förhållande till manlighet och kvinnlighet, förhållande till kroppen och att vara sig själv.

3.1 Presentation av intervjupersonerna

Nedan följer en presentation av intervjupersonerna och de två städer som de två gymnasieskolorna ligger i. På grund av anonymitetsskäl kan jag inte redogöra ingående om varje stad eftersom en identifikation av intervjupersonerna då skulle kunna vara möjlig.

3.1.1 Ishockey

Samtliga fyra av intervjupersonerna går på ett ishockeygymnasium i en stad kallad A-stad i södra Sverige. A-stad är en mindre stad, vars kommun är stor geografiskt sett. Staden har cirka 12 000 invånare. Den har en gammal tradition av hantverk och näringslivet präglas

numera främst av trä- och metallindustri, och det sistnämnda har flest anställda inom kommunen. Kommunen satsar på att behålla en levande landsbygd och har en förhållandevis låg arbetslöshet.

Hans är 15 år gammal och bor tillsammans med sina föräldrar och två syskon i en mindre ort utanför A-stad. Han läser första året på det samhällsvetenskapliga programmet. Han började spela ishockey vid ungefär elva års ålder och han tränar fyra gånger i veckan med de övriga på ishockeygymnasiet. Utanför skolan spelar han även i både ett U-16 och ett J-20-lag (U står för ungdom och J för junior). Han brukar också döma matcher och hjälpa andra lag. Detta innebär att han på ett eller annat sätt sysslar med ishockey i princip varje dag. Hans intressen vid sidan av ishockeyn är andra sporter som t.ex. fotboll, att umgås med kompisar, festa och lyssna på musik.

Hugo är 16 år gammal och läser första året på byggprogrammet och bor tillsammans med sina föräldrar i en stad i närheten av A-stad. Han började spela när han 10-11 år gammal. Hugo uppskattar att han tränar eller spelar minst 1,5 timme per dag. Han spelar i tre lag, i J-20 och med vuxna i A- och B-laget. Tidigare spelade han mycket fotboll, som han slutade med i somras.

Henrik är 17 år gammal, bor tillsammans med sina föräldrar och en bror i A-stad, och läser andra året på naturvetenskapliga programmet. Han var 14 år när han började spela och tränar nu tre ispass och två pass på gym per vecka med ishockeygymnasiet och sedan tre träningar och en match per vecka med J-20-laget. På sin fritid sysslar han även med ridning och tidigare har han spelat både handboll och fotboll.

Hampus är 18 år gammal och flyttade till A-stad från en mindre ort, där han bodde tillsammans med sina föräldrar, för att börja på ishockeygymnasiet. Han läser tredje året på elprogrammet och bor på en studentkorridor tillsammans med äldre studenter som läser på högskolan. Han var i treårsåldern när han stod på isen för första gången. Hampus brukar träna ungefär åtta pass i veckan och spela två matcher varje helg. Han spelar med både J-20, A- och B-laget. På sin fritid brukar han styrketräna och på sommaren springer han och spelar tennis. Han har tidigare även kört motocross och spelat fotboll.

3.1.2 Dans

Alla intervjupersonerna går på det estetiska programmet med en dansinriktning i en stor stad kallad B-stad. Det är en gammal industristad som befinner sig i en övergång till att bli en kunskapsstad. Den har en stor ökning av tjänsteföretag inom den privata sektorn som tros skapa bättre förhållanden på arbetsmarknaden.

Dennis är 16 år gammal och går första året på utbildningen där han är en av två killar i dansklassen. Han bor tillsammans med sin pappa i en stad i närheten av B-stad. Hans mamma och lillebror bor i samma stad. Dennis började dansa när han var fyra eller fem år gammal, lade sedan av och började igen när han var åtta år. I skolan har han fem timmar dans på schemat och vid intervjutillfället tränade han tre timmar i veckan på sin fritid. När han övar inför uppträdanden så brukar han träna i princip varje dag. På sin fritid dansar Dennis två olika sorters danser, en är blandning av jazz- och modern dans med inslag av streetdance. Den andra dansen kallas för beatstreet och är en blandning av breakdance, streetdance och hip-hop. I skolan dansar han balett, jazz- och modern dans. På sin fritid brukar han även undervisa i beatstreet och under det senaste året har han turnerat med olika artister som bakgrundsdansare. När Dennis var yngre spelade han fotboll.

Daniel är 17 år gammal och bor tillsammans med sin mamma i B-stad. Hans pappa och hans äldre bror bor i en mindre ort i närheten. Han är ensam kille i den andra årskursen på utbildningen. Daniel var tio år när han började att dansa. I skolan har han ungefär åtta timmar dans i veckan och de sysslar mest med balett och modern dans. På fritiden dansar han mest jazz- och showdans och den senaste tiden har han varit med i en musikal. Vid intervjutillfället dansade han alla veckodagar utom onsdagar. Hans övriga intressen är sång och musik.

David är 18 år gammal och bor tillsammans med en tjejkompis i B-stad. Han bodde tidigare tillsammans med sin mamma och sin lillasyster. Sin pappa har han inte längre någon kontakt med sedan en tid tillbaka. David är född i Sverige och hans pappa kommer ursprungligen från ett annat land. Han går tredje året och är ensam kille i klassen. David började dansa i dagisåldern och fortsatte till 12 års ålder och hade ett uppehåll tills han var femton år, då han började igen. Han tränar fyra träningspass i skolan och vid intervjutillfället tränade han inget utanför skolan p.g.a. en skada. David dansar för tillfället balett, jazz och modern dans.

Tidigare har han sysslat med olika sorters dans som streetdance, modern funk, afrikansk- och latinamerikansk dans. Han har även spelat både fotboll och basket och tränat friidrott.

3.3 Övrigt

Det finns många intressanta aspekter i intervjumaterialet som av olika anledningar inte passar in under de olika teman som redogörs i detta kapitel. Utöver dessa vill jag ändå ta upp några delar av materialet som är intressanta. Vid inledningsskedet av undersökningen var jag intresserad av att jämföra killarnas klasstillhörighet. Min föreställning var att dansare i högre utsträckning kommer från medelklass medan ishockeyspelare från arbetarklass. Mitt material pekar inte riktigt åt det hållet. Visserligen har två av de tre av dansarna en eller två föräldrar som har läst på universitet. Däremot har två av de fyra ishockeyspelarnas föräldrar yrken räknas som medelklass eftersom någon förälder har läst på universitet och någon har eget företag. Därför beslöt jag mig för att inte använda ett klassperspektiv och inriktade mig istället på andra aspekter.

De olika grupperna skiljer sig åt vad gäller målet med sitt intresse, dvs. vad de vill att det skall leda till. Danskillarna menar att dansen är deras utbildning och deras möjlighet att få göra det som de tycker är roligt. Trots att det ofta är svårt att leva på dans vill de hellre arbeta med det som de känner mycket för. Ishockeykillarna är inte inställda på att kunna försörja sig på hockeyn eftersom man måste vara väldigt duktig för att kunna göra det. De menar att målet är att utvecklas och förhoppningsvis få erfarenhet från någon högre division i seriespelet. Istället pratar de om att arbeta direkt efter gymnasiet, att göra lumpen eller studera på universitet.

3.4 Teman

3.4.1 Introduktionen till idrotten

När det gäller hur de introducerades till idrotten så uttrycker intervjupersonerna klara skillnader. De flesta av ishockeyspelarna berättar att de har kommit i kontakt med ishockeyn via sin pappa medan alla danskillarna berättar att det är deras mamma som har introducerat dem till dansen.

Hans, Henrik och Hampus säger att deras respektive pappa har haft en stor betydelse för att de fick kontakt med ishockey och skapade ett intresse för idrotten. Deras fäder har själva varit aktiva som spelare och intervjupersonerna berättar att hockeyn har varit en viktig del i deras hem. Henrik berättar hur hans intresse väcktes:

” Jag var jätteliten, eller så liten, fyra eller sex var jag, så var dom där kanadensiska målvakterna först med dom där coola maskerna. Det tyckte jag var skitcoolt och så alla mäktiga skydd och sånt. Så jag och pappa satt och pratade om det jämt när det var Sverige - Kanada och Sverige - USA och så.” (Henrik, 17 år)

Hugo beskriver att det var hans kompisar som fick honom att börja spela och även Hans nämner detta som en viktig anledning. Han beskriver att just åka skridskor var något som ”alla” barn och ungdomar gjorde i ett samhälle som han växte upp i. Hampus menar att förutom hans pappa så hade hans farbror och äldre bror en stor betydelse för att han blev intresserad av och fastnade för ishockey. Hans bror gick tidigare på samma ishockeygymnasium som han själv går på nu.

Den ingång till ishockeyn som de beskriver kan jämföras med Messners (1995) amerikanska studie. Alla utom Hugo menar att deras fäder har haft en stor betydelse för deras val av idrott. Till skillnad från männen i Messners studie ger de inte uttryck för att deras fäder tvingade dem till att börja spela, utan att fäderna snarare var de som väckte intresset genom att vara de som introducerade dem och visade att ishockeyn fanns. Å ena sidan är en möjlig tolkning att traditionellt maskulina sporter har en större betydelse för konstruktionen av det maskulina i USA än vad det har i Sverige. Å andra sidan är detta en amerikansk studie med en annorlunda kultur och syn på idrott, trots detta finns det ändå en möjlig tolkning är rimlig.

Bland de som dansar beskrivs mamman ha haft en mer aktiv roll i deras val av idrott. Såväl Dennis, Daniel och David beskriver att deras mamma har tyckt att det var viktigt för dem att dansa. Daniel berättar att hans mamma sedan länge har varit intresserad av musik och dans och David säger att hans mamma dansat balett och han tror att hon på något sätt får leva ut sina drömmar genom att han dansar.

Dennis beskriver att hans mamma tog honom till en balettskola när han var fyra eller fem år gammal.

” Jag gick där ett år för jag tyckte att det var jättetråkigt för alla andra mammor var sådär dödsseriösa mot deras döttrar att de skulle bli balleriner och då tyckte jag inte det var så skoj och jag var lite rädd för pianisten. (skratt) (Dennis, 16 år)

Vid åtta års ålder började han på en annan dansskola och även då var det hans mamma som tog initiativet.

Daniel berättar att hans intresse väcktes när han var och såg musikalen ”Joseph” tillsammans med sin mamma vid tio års ålder. *”Så i pausen så sa jag till mamma: sån vill jag bli. Sen dan efter så ringde hon och beställde så att jag kunde börja dansa.” (Daniel, 17 år)*

På Davids dagis fanns det en danspedagog och därefter fortsatte han hos en danslärare tills han gick i sjätte klass ungefär. Anledningen till att han slutade var dels att det var lite töntigt och dels att hans pappa ville att han skulle spela fotboll. I årskurs åtta började han återigen att dansa och David berättar att hans pappa har svårt att förstå varför han måste träna dans, han tror dock att hans pappa hade förstått att han behövt träna om han hade velat bli fotbollsproffs.

Alla dansarna och tre av ishockeyspelarna beskriver att deras mamma respektive pappa antingen är intresserade av idrotten och/eller har utövat den själv. Föräldrars positiva inställning till idrott kan ha en stor betydelse för om sönerna börjar med idrott. Varför de just väljer dans eller ishockey kan förklaras med att föräldrarnas involvering i en idrott kan göra att de fungerar som rollmodeller. (Patriksson 1979) Det finns en tendens till att fäder är mer bundna än mödrar vid att fostra sitt barn, framför allt pojkar, utifrån typiska könsstereotyper. (Koivula 1999) En möjlig tolkning är att fäderna till ishockeyspelarna har utgått ifrån traditionella normer kring vad manlighet är och på så vis reproducerat ”det typiskt manliga”. Dansarnas mödrar har i detta fall varit mindre benägna att fostra sitt barn utifrån traditionella normer och istället visat ett motstånd mot dessa. I Davids fall märks en splittring mellan föräldrarnas sätt att hantera valet av idrott och överensstämmer med det som Koivula (1999) menar. Med hjälp av Fundberg (1999) kan faderns vilja att sonen ska spela fotboll ses som ett led i den fostran av maskulinitet och normalitet som fotbollen sedan lång tid har inneburit. Å ena sidan innebär detta en motsägelse mot tolkningen att idrotten i Sverige inte har samma roll vad gäller att fostra pojkar till män som i USA. Å andra sidan skulle det vara möjligt att

det endast handlar om en är nyansskillnad mellan dessa länder och viljan att genom lagidrotten återskapa vissa typer av maskulinitet.

Dennis har tidigare spelat fotboll men slutade eftersom han ansåg att han inte var så duktig. David har tidigare sysslat med både fotboll och basket och han berättar: *"Hela den där machomiljön i omklädningsrummet, det tärde verkligen sönder mig, jag klarade inte av den."* (David, 18 år) Han beskriver sig själv som allas hackkyckling oavsett hur duktig han var och att dansen ger honom mer uppskattning.

Dennis och Davids val att satsa på dansen istället för andra idrotter kan tolkas med hjälp av Messner (1995) och Patriksson (1979). Såväl Dennis som David ger uttryck för att de inte trivdes fullt ut med tidigare lagidrotter. Dennis för att han inte var tillräckligt duktig och David för att han inte accepterades inom gruppen. Utifrån Messner (1995) är en möjlig tolkning att de inte uppnådde stadiet då de betraktas som vinnare, vilket i Dennis fall kan vara att han inte var tillräckligt duktig och i Davids fall att han inte blev en del av gemenskapen p.g.a. att han inte uppfyllde de normer som fanns inom hierarkin. Detta faktum i kombination med mödrarnas intresse (Jfr. Patriksson 1979) för dans kan ha varit en bidragande orsak till att det blev just dans som de kom att fortsätta med. Dennis och Davids erfarenheter från lagidrotter skulle även kunna ses som en underordnade gentemot de som besatt de ideal som var förknippade med den hegemoniska maskuliniteten. (Jfr. Connell 1995) Att framstå som en vinnare och att vara en del i gemenskapen kan tolkas som sådana ideal.

Generellt sett kan man utifrån Connell (1995) tolka killarnas val av idrott som ett sätt att antingen reproducera eller motsätta sig den hegemoniska maskuliniteten. Killarna som spelar ishockey har valt en idrott som betraktas som manlig och reproducerar därmed den könssegregering som finns inom idrotten. Danskillarna har dock valt en väg som kan betraktas som annorlunda eftersom dans i mångas ögon betraktas som något feminint. I och med detta så utmanar de föreställningarna om manliga ideal och därmed även hegemonin.

3.4.2 Gemenskap och vänskap

Flera av ishockeykillarna talar om att de tror att de kan ha påverkats av att vistas i den miljö som ishockeyn utgör och äger rum i. Hans tror att kompisarna inom hockeyn kan ha påverkat honom till att ha en viss jargong som han även kan ha med andra som han träffar. Han säger att denna jargong mest används på planen och att det är ett sätt som man är mot varandra. Han beskriver att de vet var alla befinner sig och att de använder samma uttryck när de pratar och att de ibland brukar "fjanta" sig med varandra. Hugo menar att gemenskapen stärker hans självförtroende genom att lagkamraterna brukar "peppa" varandra och ge beröm. Henrik tror att han kanske hade varit en mesigare kille om han hade satsat på ridningen istället för hockeyn. Däremot känner han sig inte riktigt som de andra i laget.

"Jag är nog inte den, vad ska man säga, ishockeykillevarianten, så här coola och jättecool och stark och så. Och snackar en massa skit och sånt där, det är en massa sånt. Jag är nog inte den typen." (Henrik, 17 år)

Ishockeyspelarna uttrycker på ett tydligt sätt att det "gäng", i detta fall ishockeymiljön, som de vistas i, innehåller tydliga normer för hur de ska vara som individer och bete sig gentemot varandra inom gruppen, vilket Lalander & Johansson (2002) redogör för. Hans beskrivning av deras jargong kan tolkas som att de är på ett sätt som utvecklats för att bibehålla en stark gemenskap. Det kan vara deras sätt "att veta var de har varandra på planen". Kanske kan det även ses som ett uttryck för en klar rollfördelning såväl inne på isen som utanför. Det kan ses som överenskommelser, om än tysta, för hur de ska bete sig mot varandra för att kunna behålla gemenskapen inom gruppen och fjärma sig mot det som finns utanför. Hugos beskrivning av att de "peppar" varandra och Hans uttalande om att de brukar "fjanta" sig med varandra kan betraktas som ritualer och att ingå i och utföra dessa kan ses som ett sätt att närma sig varandra och nå acceptans inom gruppen.

Både Henrik och Hans ger uttryck för att ishockeymiljön kan ha påverkat dem på ett visst sätt och Henrik berättar även att han inte är som den vanliga hockeykillen brukar vara, dvs. stark och cool. Inom killgänget sker en förberedelse för hur medlemmarna ska fungera ute i samhället i framtiden. (Jfr. Lalander & Johansson 2002) I detta fall skulle man kunna se det som att Henrik och Hans genomgår en slags fostran i maskulinitet, där en viss jargong lärs in och där det anses vara betydelsefullt att inte vara mesig. Henriks beskrivning av

”ishockeykillevarianten” kan anses vara ännu ett tecken på att leva upp till de krav som ställs på att vara maskulin och inte kunna uppfattas som feminin. (Jfr. Curry 2002)

Hans, Henrik och Hugo menar att det är avslappnande att umgås med andra kompisar som inte spelar ishockey eftersom de då kan koppla bort ishockeyn. Hans och Henrik menar även att det oftast går att prata om mer personliga saker med andra kompisar och Henrik brukar undvika att berätta personliga saker för andra hockeykompisar eftersom han tror att de kommer att ”prata skit” om det.

Ishockeykillarnas beskrivning av sin miljö och svårigheten att utveckla nära vänskapsband inom den, kan jämföras med Currys (2002) undersökning. Kanske kan det vara så att konkurrensen inom laget bidrar till svårigheter att skapa täta band med varandra. Det kan kanske också vara så att undvikandet av att prata om personliga saker beror på att det är viktigt att inte framstå som feminin. Att öppna sig och berätta om sådant som är av mer privat karaktär kan tolkas som något feminint, något som är tillskrivet tjejer och kvinnor. Å andra sidan kan detta ses som en del i den strategi som den hegemoniska maskuliniteten vilar på (Jfr. Connell 1995). Om det personliga tillskrivs kvinnor och möjligheten att prata om sådant möts med sociala sanktioner kan det tolkas som ett sätt att bibehålla den maktfördelning som hegemonin grundar sig på, d.v.s. mäns dominans över kvinnor och män som anses ha feminina drag. Att utmana detta genom att närma sig det personliga kan därmed innebära att utmana den för tillfället rådande hegemoniska maskuliniteten.

Henrik berättar även att anledningen till att han inte vill berätta något personligt är p.g.a. rädslan för att de övriga ska ”prata skit” om det. Det skulle möjligtvis kunna vara så att även detta är ett sätt att hantera det som vanligtvis inte hör hemma inom gruppen. Sättet att bemöta sådant ingår som en strategi för att hålla gruppen samman och stänga det feminina ute. (Jfr. Curry 2002) Bemötandet kan tolkas som en process i konstruktionen av maskulinitet.

Att ”prata skit” kan tolkas som ett sätt att hantera den tvetydighet som påstås finnas kring intimitet bland unga killar (Jfr. Lalander & Johansson 2002). I detta fall skulle det snarare betraktas som en verbal än en kroppslig intimitet, och istället för att betrakta det personliga som ett förtroende ses det kanske som ett hot mot de regler, förhållningssätt och den barriär som skyddar dem från omvärlden.

För danskillarna förefaller det vara annorlunda än för hockeykillarna. Dennis och Daniel menar att gemenskapen i de grupper som de dansar i är bra och Daniel berättar att de som är med i samma musikal har kommit varandra väldigt nära och nästan känns som syskon. David tycker däremot inte att det existerar någon gemenskap inom dansen och anledningen är den ständigt närvarande konkurrensen. Han säger:

”Vem hoppar högst? Vem är smalast? Vem är snyggast? Vem tycker läraren mest om på något konstigt sätt? Vem är tekniskt duktig? Det är så hela tiden.” (David, 18 år)

Daniel och Dennis upplever att det är ett fritt klimat i vissa dansgrupper, framför allt bland äldre, och att det finns en glädje och en tolerans bland de som är med. Både Daniel och David umgås mycket tillsammans med människor som sysslar med andra estetiska intressen, som exempelvis teater. David menar att han inte umgås med några mesiga människor, han umgås med människor som är annorlunda på något vis och som sticker ut ifrån mängden.

Till skillnad från ishockeyspelarna ger inte dansarna en lika tydlig bild av de normer som finns inom de miljöer som de befinner sig i. Dennis och Daniel upplever att det finns en stor tolerans för olikhet inom de danser som de sysslar med medan David hävdar motsatsen p.g.a. den hårda konkurrensen. Hur detta ska tolkas är svårt att veta, kanske är det så att den miljö som de vistas i skapar en annan form av maskulinitet? I en miljö med övervägande tjejer är det möjligt att den förhandlande positionen är väl utvecklad hos danskillarna, vilket därmed innebär ett annorlunda förhållningssätt till hegemonin. (Jfr. Connell 1995; Johansson 2000)

3.4.3 Förhållningssätt till manlighet och kvinnlighet

Detta tema behandlar flera olika aspekter: synen på manlighet, synen på att vara omanlig, manlighet i relation till kvinnlighet och även förmågan att fundera kring sin idrott i relation till manlighet. Anledningen till att jag väljer att behandla dem under samma tema är att de hör samman och berör samma typer av åsikter och funderingar.

Bland killarna som spelar ishockey finns det relativt klara åsikter kring vad som betraktas som manligt respektive kvinnligt. Ett vanligt inslag hos dem är att män mer beskrivs som fysiskt tåliga, händiga, orädda, initiativtagare och att de har en större vilja att bestämma. Kvinnor tillskrivs egenskaper som att vara hjälpsam, generös och att vara rädd och försiktig. Två av

dem, Hans och Henrik, funderar även kring hur jämställt det ska vara mellan mannen och kvinnan. Hans menar att han gärna ser att kvinnan ska få mer rätt att bestämma medan Henrik är mer tudelad. Han menar att han själv vill att det ska vara mer jämställt då han får familj och att han vill spendera mycket tid med sina barn, samtidigt ifrågasätter han kvinnors möjligheter att kunna hantera den makt som de eftersträvar.

Flera av ishockeykillarna beskriver män och kvinnor med olika egenskaper, vilket kan kopplas samman med begreppet särartsdiskurs. (Nordberg 2001) De gör uttryck för att män och kvinnor har olika egenskaper p.g.a. dess kön. Å ena sidan kan det betraktas som att de uppfattar kvinnor och tjejer som annorlunda gentemot sig själva och ett uttryck för stereotypa bilder av könen. Å andra sidan kan vara ett sätt att definiera sig själv utifrån likheter och skillnader mellan könen.

Hans och Henriks funderingar kring jämställdhet kan betraktas som ett sätt att hantera den manliga makthierarki som de befinner sig i. (Jfr. Connell 1995; Johansson 2000) Hans och Henrik vill ha det mer jämställt när de är vuxna, vilket kan tolkas som att de har intagit den förhandlande positionen. Det kan ses som att de är skeptiska mot den hegemoniska maskuliniteten och att de vill gå i allians med kvinnorna för att förbättra situationen. Henriks tudelning innebär dock att han även kan antas ingå i den nostalgiska positionen eftersom han är osäker på kvinnans förmåga att klara av det ansvar som män har haft anspråk på sedan en lång tid tillbaka. Henrik skulle även kunna beskrivas utifrån begreppet delaktighet, dvs. att kompromissa med kvinnan och samtidigt få ta del av de fördelar som patriarkatet medför. (Jfr. Connell 1995) Hans och Henriks tvetydighet gällande sin uppfattning kring manlighet, kvinnlighet och jämställdhet kan även innebära att män kan inta olika positioner i sitt förhållande till den hegemoniska maskuliniteten. (Jfr. Nordberg 2001) Såväl Hans som Henrik både motsätter sig hegemonin (genom viljan för ett mer jämställt förhållande som vuxna) och reproducerar den (genom att beskriva män och kvinnor utifrån en särartsdiskurs).

Att vara omanlig menar flera av ishockeykillarna är att vara "*ffantig*". De menar att uttrycket innebär att personen är omogen men att det även kan vara att mannen eller killen betar sig eller tycker som en kvinna. Henrik och Hampus menar att det är omanligt att vara böj och Hampus menar även att transvestiter är omanliga eftersom de ser ut som kvinnor. Även Dennis tycker att transvestiter och transsexuella är omanliga eftersom de antingen har känt att de vill vara kvinna hela livet eller att de vill se ut som kvinnor. Däremot menar han att bögar

inte är omanliga eftersom han tror att homosexuella män inte tycker om att någon har den åsikten om den.

Att beskriva en man som är omanlig som fjantig, bög eller transvestit kan jämföras med Connells (1995) teori om olika maktrelationer mellan män. Dessa uttalanden beskriver män som är underordnade den hegemoniska maskuliniteten eftersom de inte innehar de ideal som är önskvärda. Homosexuella män har automatiskt en underordnad position p.g.a. att heterosexualitet är norm och blir därför underställda heterosexuella män i maktrelationen. Vad gäller att vara fjantig eller transvestit så handlar denna underordning om att det är begrepp som länkas samman med det feminina och därmed får legitimitetsproblem gentemot den hegemoniska maskuliniteten. Ishockeyspelarnas syn på manligt och kvinnligt återskapar det som är grundtanken med den hegemoniska maskuliniteten, dvs. att reproducera vissa förhållningssätt som bibehåller patriarkatet.

Att det enbart är ishockeykillar som pratar om bögar och män som är fjantiga som omanliga kan tyda på det som Curry (2002) redogör för. Rädslan för att betraktas som feminin kan skapa normer för vad som betraktas som feminint och avvikande och i detta ingår att vara bög, transvestit och att vara fjantig. Dennis nämner också att han tycker att transvestiter är omanliga, men att bögar inte är omanliga, och det kan tyda på att en man eller kille kan skapa olika förhållningssätt till manliga maktförhållanden (Jfr. Nordberg 2001). Dennis uttalande tyder på att han är medveten om den underordnade position som homosexuella män har, samtidigt som han motsätter sig den genom att inte vilja bekräfta bilden av homosexuella män som underordnade heterosexuella. (Jfr. Connell 1995)

Ishockeyspelarnas sätt att betrakta homosexualitet kan antas ingå som en del i deras förståelse av vem de är och konstruktionen av normalitet (Jfr. Fundberg 1999). Genom att inte betrakta sig som bög blir följden att de betraktar sig själva som normala. Det kan ses som att processen av skapandet av maskulinitet och normalitet har sin utgångspunkt i ett motsatsförhållande mellan heterosexualitet - homosexualitet. Genom att inte definiera sig som homosexuell blir man på samma gång betraktad som heterosexuell och slipper därmed den exklusion som underordningen kan leda till, samtidigt som man automatiskt får ta del av den makt som den dominanta ställningen innebär (Jfr. Connell 1995).

Bland killarna som dansar uttrycks en ovilja över att generalisera, att beskriva människor på ett visst sätt p.g.a. dess kön. Både Daniel och David tror att de människor som de umgås med och den miljö som de vistas i har gjort att de har fått ett annat förhållningssätt till manlighet och kvinnlighet. David, som är öppet homosexuell, säger:

” Jag har umgåtts mycket med transsexuella, transvestiter, dragqueens, bögar och flator och allt mitt emellan. Så jag har på nåt sätt tvingats att se fler möjligheter och vad kön kan vara.”
(David, 18 år)

Såväl Dennis, Daniel som David uttrycker ett missnöje över de könsstereotyper som finns. David menar att han inte tycker om den vanliga definitionen av mannen eftersom den representerar en norm som inte han uppfyllde när han var liten och som är tvärtemot vad han själv är. När han hör ordet manlighet tänker han på *”en medelålders tjock karl som spottar och snusar och tittar på hockey”* Han beskriver sig själv som relativt könsneutral och att han aldrig har byggt speciellt mycket av sin identitet på att han är av det manliga könet.

Danskillarna ger uttryck för den likartsdiskurs som Nordberg (2001) beskriver. De visar en ovilja till att se skillnader mellan människor p.g.a. dess kön och ser snarare likheterna. David och Daniel ser en förklaring i de miljöer som de vistas i. Detta kan ses som en del av den maskulinitet som de representerar. Å ena sidan kan det vara så att den miljö som de vistas i bidrar till att forma en annan typ av maskulinitet, där förhållningssättet till kvinnor inte byggs upp på skillnader, utan på likhet dem emellan. Å andra sidan kan strävanden efter likhet bero på att deras position som manliga dansare har medfört en underordning i makthierkin gentemot andra killar och män och kan betraktas som ett motstånd mot denna (Jfr. Connell 1995).

David berättar att han sedan han var liten inte känner sig hemma i normen för hur den ”vanliga” mannen ska vara, vilket kanske beror på hans homosexualitet. Utifrån Connell (1995) befinner han sig som homosexuell i en underordnad position gentemot de normer som utgör den ”vanliga” mannen, vilket kan tolkas som den hegemoniska maskuliniteten. I Davids fall kan man ana att underordningen innebär en exkludering såväl nu som när han var liten.

I Nordbergs (2001) studie berättar de tre männen att de sällan identifierar sig speciellt mycket med att vara man. Davids beskrivning av sig själv som könsneutral stämmer även väl överens

med en av Nordbergs intervjupersoners sätt att se på sig själv och sin identitet. En möjlig tolkning är att homosexualiteten i kombination med att vistas i en kvinnodominerad miljö skapar ett förhållningssätt där könets betydelse inte är speciellt viktigt och att den manliga identiteten formas utifrån egenskaper som de snarare anser är allmänmänskliga än könsbestämda.

Hans, Hugo och Henrik menar att de oftast inte hör några speciella reaktioner från omgivningen angående deras val att spela ishockey. De menar att det är en så vanlig sport så det är inte så många som bryr sig. Vid tre tillfällen framkommer det en koppling mellan deras idrott och manlighet och Hampus säger:

"Alltså överhuvudtaget så behöver ju inte ishockey vara en manlig sport bara för att det är många som förknippar den med manlighet och jag tycker bara att det är tufft med tjejer som spelar." (Hampus, 18 år)

Danskillarna återkommer flera gånger under intervjun till dansens betydelse för deras syn på manlighet. Daniel säger:

"Jag har aldrig spelat fotboll eller hockey eller brottats eller nåt sånt som de flesta killar har gjort nån gång. /.../. Jag kan tänka mig att för dom som har spelat fotboll sen dom var små, att dom tycker att dansa är så lite för tjejer och fotboll för killar, men för mig är det inget sånt." (Daniel, 17 år)

Daniel och Dennis ger en liten annorlunda bild av hur omgivningen betraktar deras intresse för dans. Daniel hävdar att han aldrig har hört att någon har tagit avstånd för att han dansar eller tycker att det är töntigt, han har bara mött positiva reaktioner. Dennis berättar att han var orolig för att folk skulle "jävlas" med honom när han började på skolan, men han har inte märkt något sånt själv. Han har däremot hört att det finns folk på skolan som pratar negativt om killar som dansar. Han säger även att det i klassen finns ett par tjejer som inte accepterar att han dansar eftersom han är kille. Han säger även *"dansen betyder jäkligt mycket för mig"* och tillägger skrattande: *"jag är ingen fjolla eller så"*.

Danskillarna skiljer sig från ishockeykillarna vad gäller att relatera sin idrott till manlighet. De ger en bild av att det inte är helt självklart att deras intresse betraktas som något positivt bland människor i deras omgivning. I ishockeyspelarnas berättelser träder det fram ett synsätt

som innebär en självklarhet med det intresse som de har och att det inte finns någon anledning att vara negativ eller tveksam mot de killar som spelar ishockey. Danskillarna kan betraktas som underordnade gentemot de ideal som är mer förknippade med den hegemoniska maskuliniteten, som ishockeykillarna möjligtvis är en del av. Anledningen till underordningen består av att det som betraktas som feminint automatiskt får legitimitetsproblem i ett samhälle där män är överordnade kvinnor (Connell 1995). I detta fall kan det tolkas som att dansens koppling till det feminina har gjort att danskillarna har tvingats ta ställning och fundera kring sin egen identitet p.g.a. sitt intresse. Ishockeyspelarnas roll är dock inte lika benägen att kopplas samman med det feminina och det är möjligt att det är en orsak till varför de inte i alls lika hög utsträckning resonerar kring deras intresse i relation till manlighet.

Att även tjejer kan ha svårt att acceptera killar som dansar, vilket Dennis beskriver sig ha erfarenhet av, kan visa på den inneboende komplexitet som finns inom maktrelationerna mellan olika grupper av män och kvinnor (Jfr. Connell 1995).

Främst David, men även Daniel och Dennis ger uttryck för ett missnöje med hur människor beskrivs utifrån kön, vilket kan innebära att de har intagit den oppositionella positionen (Jfr. Johansson 2000). En möjlig tolkning är att de själva har fått uppleva ett ifrågasättande gällande deras egen identitet p.g.a. deras intresse och att de skapat ett annorlunda förhållningssätt vad gäller sättet att betrakta kön, till skillnad från ishockeykillarna. Missnöjet och även deras val av idrott kan därmed tolkas som ett sätt att motsätta sig den rådande hegemoniska maskuliniteten.

3.4.4 Förhållande till kroppen

Vid frågor kring vad idrotten ger dem som personer och hur det känns när de utövar den pratar flera av de intervjuade killarna om förhållandet till sin kropp. Flera av dem menar att just den manliga kroppen är ett exempel på manlighet, att den manliga kroppen t.ex. är fysiskt starkare. Många av dem talar om ett behov att vara aktiv, att få röra sig. Man kan se både likheter och skillnader mellan hur de olika grupperna betraktar sin kropp eller relaterar till den.

En likhet som gäller alla intervjupersoner är en önskan om att vara aktiv. Alla ger uttryck för att träningen ger dem en möjlighet att få röra sig och göra sig av med energi. Flera av dem menar även att träningen ger dem ökad energi som gör det möjligt för dem att göra andra saker, som exempelvis skolarbete. Flera av dem talar även om att träningen gör att de inte sitter hemma, vilket de tolkar som något positivt. Hugo, Daniel och David menar att deras träning kan relateras till att hålla sig frisk och att det är ett tecken på att leva sunt. David säger:

"Jag har alltid haft något konstigt ideal i huvudet som att 'det är inte så svårt att hålla sig frisk' och 'det är inte svårt att röra på sig, ut och rör på dig!'" (David, 18 år)

Viljan att vara aktiv, bilden av sig själv som en individ som inte sitter hemma och träningen som ett uttryckssätt för att leva sunt kan förstås med hjälp av Nilsson (1998). Att betrakta sig själv som en aktiv individ blir en del av skapandet av identiteten och den negativa ton som finns emot de som inte rör sig och tar hand om sin kropp kan höra samman med uppfattningen att alla har möjlighet att kontrollera sin kropp på ett önskvärt sätt. David uttrycker på ett tydligt sätt det som Nilsson (1998) talar om. Kroppen uppfattas som en viktig del av identiteten, den kan formas och ger uttryck för en egen stil och defekter hos andra kan tolkas som självförvållade som en förlängning av varje individs möjlighet att kontrollera kroppen. Att ta hand om och vårda sin kropp blir ett sätt att skapa en livsstil och visa vem man är och kan visa på kroppens betydelse för skapandet av identiteten hos unga killar. (Jfr. Nilsson 1998)

Samtidigt kan idealet att vara aktiv ses som ett uttryck för den hegemoniska maskuliniteten. (Jfr. Connell 1995) De aktiva befinner sig i en diskurs där den aktiva kroppen ses som det åtråvärda och de som inte rör sig och snarare sitter hemma betraktas som en underordnad grupp. Makten mellan dem fördelas på grund av vem av dem som besitter de ideal som är önskvärda för tillfället. Maktförhållandet dem emellan består så länge som de aktiva inte utmanas av andra grupper och ideal.

Alla intervjupersonerna lägger mycket tid på att träna och flera beskriver träningen som ett sätt att utmana sin kropp och dess kapacitet. Hans, Hugo och Hampus menar att ishockey är en idrott som är både snabb, tuff och hård och att det är det som är tjusningen med den.

Hugo säger:

Ja, att utmana personligen, att utmana i snabbhet, styrka, kondition, spelsinne och en massa grejer. Det är kul att mäta sig med andra spelare. Sen om nån spelare är bättre försöker man att nå upp till det hela tiden, att bli likadan.” (Hugo, 16 år)

Många av intervjupersonerna talar om risken för skador och David och Daniel menar att den träning som kroppen utsätts för inte alltid är så hälsosam och att den leder till att det alltid är någon del av kroppen som drabbas av träningsvärk. Henrik menar att han uppskattar den utmaning som finns i att pressa sina muskler och hjärna samtidigt så mycket som möjligt och att han ibland *”är så trött att han bara vill gå och lägga sig och dö”*.

Alla beskriver det som en oerhört skön känsla när de klarar av något som de har tränat för länge och samtidigt beskriver de sina känslor kring när de inte lyckas. David, Hans och Henrik menar att de känner sig klumpiga när inte kroppen gör som de vill och att kroppen under vissa perioder inte kan prestera det de vill. Då menar de att det är viktigt att inte tänka för mycket på det som man för tillfället inte klarar av utan bara träna vidare.

På flera sätt kan intervjupersonernas beskrivningar jämföras med gymkulturen som Johansson (1998) beskriver. Killarnas träningsmängd, att träna hårt och att förbättra sina prestationer kan tolkas som en fostran till en manlighet där kroppen och dess möjligheter sätts i centrum. Samtidigt premieras och kanske utvecklas egenskaper som exempelvis att ha en stark disciplin, att vara målinriktad och att se sitt intresse och sig själv som betydelsefull. Detta bidrar möjligtvis till konstruktionen av deras maskulinitet. Träningen och utövandet av idrotten blir troligtvis en del av identiteten där intervjupersonerna manar sig själva att hela tiden prestera bättre och där känslan av att lyckas är en stark drivkraft. Ytterligare ett sätt att betrakta intervjupersonernas syn på träningen och kroppen är att se det som ett uttryck för den hegemoniska maskuliniteten. (Jfr. Connell 1995) Den hårda träningen och att sträva efter höjda prestationer är livskraftiga ideal för de män som har den dominerade positionen över de underordnade, dvs. de som inte tränar eller de som tränar men som inte betraktas som vinnare.

Många av dem uttrycker sig på ett sådant sätt att det kan tolkas som att kroppen ses och behandlas som en maskin. (Jfr. Johansson 1998) Flera ger uttryck för en medvetenhet om kroppens begränsningar, då de känner av träningsvärk eller då kroppen inte reagerar som de vill. Trots detta uppfattas det vara viktigt att fortsätta träna. Killarna kan tänkas representera

ett slags rationellt tänkande där manligheten har blivit förkroppsligad. Genom denna process reproduceras ideal som att vara en vinnare och kroppen blir ett sätt konstituera makten inom hegemonin. (Jfr. Connell 1995) Det är även tänkbart att det kan vara så att en del av deras identitet är uppbyggd kring att förbättra sina prestationer och den känslan är viktig att behålla trots att kroppen säger ifrån. (Jfr. Johansson 1998)

Vad gäller synen på sin egen kropp skiljer sig ishockey- och danskillarna sig åt. Ingen av ishockeyspelarna talar vare sig om att de är nöjda eller missnöjda med sin kropp. Två av danskillarna berättar att de har funderingar kring hur deras kropp är byggd och hur den ser ut. Daniel säger att han är för smal och han vill bli större och få mer ”kött”, men att han inte har lyckats att gå upp i vikt. David känner att han nu är mer nöjd med hur han ser ut och att han känner sig mer tillfredsställd när han ser sig själv i spegeln. Tidigare upplevde han att han var för smal och såg ut som ett ”benrangel” och att han har gått upp mycket i vikt det senaste året. Han berättar även att de ständigt närvarande speglarna i danssalen ibland påverkar hans självförtroende negativt, men också att vanan att befinna sig framför en spegel inte gör att han hela tiden tänker på hur han ser ut utan snarare hur han rör sig i dansen.

Killar har en tendens att prata om sin kropp på ett annorlunda sätt än vad tjejer gör. (Bengs 2000; Larsson 2001) En möjlig tolkning är att ishockeykillarnas frånvaro av uttalanden om de är nöjda med sin kropp eller inte, beror på att de upplever en rädsla för att bry sig för mycket om kroppen och att prata om den p.g.a. rädslan för att uppfattas som homosexuell (Jfr. Bengs 2000). Även Currys (2002) teori om rädslan för feminitet tyder också på att det kan vara på det sättet. Ytterligare ett sätt att betrakta ishockeykillarnas frånvaro av uttalanden om sin kropp är att se det som ett sätt att undvika att bli betraktad som feminin och därmed riskera att få en underordnad position. (Jfr. Connell 1995)

Vad gäller två av danskillarna så är en möjlig tolkning att den kvinnodominerande miljö som de befinner sig, skapar ett annat förhållningssätt till sin kropp. Att vistas i en miljö med en majoritet av tjejer, som har en tendens att tala om sin kropp på ett mer problematiserande sätt, (Bengs 2000; Larsson 2001) kan göra att Daniel och David har utvecklat ett mer kritiskt sätt att betrakta sin kropp.

Ytterligare ett sätt att försöka förstå den skillnad som de olika grupperna ger uttryck för är att jämföra med gymkulturen och speglarnas funktion (Johansson 1998). Det är möjligt att den

annorlunda kroppsexponering som danskillarna utsätts för skapar ett annat förhållningssätt till kroppen. Till skillnad från ishockeykillarna använder danskillarna ofta kläder som inte skyler kroppen och närvaron av speglar kan kanske skapa ett mer kritiskt och medvetet förhållningssätt till sin kropp och hur den är byggd.

3.4.5 Att vara sig själv

Vad gäller frågorna hur en man ska vara och hur de vill beskriva sig själva talar flera om en önskan att få vara sig själva, såväl bland dans- som ishockeykillarna. Men samtidigt talas det om att det kan vara svårt att avvika från mängden och att det kan vara viktigt att inte göra det.

Hugo och Daniel menar att de är och vill vara sig själva. De tycker att alla ska få vara sig själva och Daniel frågar sig *"varför ska man inte få vara som man vill?"*. Han menar att en människa, oavsett man eller kvinna, ska få vara precis som man vill utan att någon ska kunna störa sig på det. Samtidigt menar de att man hela tiden kan bli bättre på det man sysslar med och Hugo menar att en viktig del av ishockeyn är att mäta sig själv med andra.

Även David och Dennis menar att de vill vara sig själva och att de trivs med det. David säger att dansen har blivit en del av honom och det beror på att han har hittat någonting som han är bra på och har kunskap om.

Henrik menar liksom föregående intervjupersoner att det är viktigt att vara sig själv och stå för den man är. Men han säger även att det är svårt att vara den man är eftersom man påverkas av hur man ska vara och hur det ser ut i samhället. Henrik tror att det finns ett ideal som säger att mannen ska vara cool och de som inte är det märks väldigt väl. Han menar att dessa killar inte idrottar, utan mest sitter hemma och läser böcker, men att det inte är något fel med det. Han berättar *"men jag tror att det är dom som är så, dom vågar verkligen vara sig själva, jag tror nog att dom är lite starkare än dom andra."* Samtidigt menar han att man inte ska avvika för mycket vad gäller intresse för sitt utseende. Som kille eller man ska man inte bry sig för mycket eller för lite om hur man ser ut, man ska vara lite lagom medveten.

Hans menar att han är som alla andra, att han är en i mängden. Han försöker inte visa att han är något speciellt. Han tror att andra skulle kunna tycka att han är konstig om han skulle göra

det, men att det egentligen inte skulle hända så mycket. Hans säger även att han känner att det är lättare att få göra vad han vill själv när han inte spelar ishockey eftersom han upplever att det är mycket allvar när han spelar ishockey.

Viljan att få vara sig själv beskrivs av båda intervjugrupperna. Skillnaden mellan dem är dock att två av ishockeykillarna ger en mer tvetydig bild. Hans och Henriks resonemang att inte avvika för mycket från mängden kan å ena sidan förstås som ett uttryck för de normer som kan finnas i ett killgäng (Jfr. Lalander & Johansson 2002). Att tro och visa att man är något speciellt kan leda till att gemenskapen försvagas, vilket på sikt skulle skada gruppens överlevnad. Å andra sidan kan det tolkas som en vetskap om den eventuella exkludering som avvikelser, exempelvis homosexualitet, kan innebära och därmed en försvagad position i maktrelationerna till andra killar och män (Jfr. Connell 1995). Henriks resonemang om killar som bryr sig för mycket om sitt utseende kan även förstås utifrån att det kan ses som feminint att bry sig om sitt utseende, och rädslan för att framstå som feminin eller homosexuell undviks för att visa sig manlig (Jfr. Bengs 2000; Curry 2002; Fundberg 1999). Samtidigt ger han uttryck för att ta avstånd från manliga ideal, vilket kan tyda på den komplexitet som finns kring synen på maskulinitet.

Danskillarna visar upp en mer tydlig ståndpunkt i detta resonemang och kan jämföras med de tre männens åsikter i Nordbergs (2001) studie. De uppvisar en liknande bild som danskillarna och en möjlig tolkning är att den underordnade position som de befinner sig i, sett ur ett maktperspektiv, innebär på en och samma gång en medvetenhet om och en kritik mot de rådande idealen. Deras önskan om att få vara sig själva kan ses som en protest mot den rådande hegemoniska maskuliniteten (Jfr. Connell 1995).

4. RESULTATSAMMANFATTNING

Dans- och ishockeykillarna skiljer sig åt vad gäller hur de har introducerats till idrotten. Killarna som spelar ishockey har främst kommit i kontakt med ishockeyn genom sina fäder, som flera av dem själva har spelat ishockey. Dansarna har istället haft en mamma som är positivt inställd till dans och som uppmuntrat dem till att börja.

Vid tal om gemenskapen inom de miljöer som de vistas i, beskriver ishockeyspelarna hur de brukar uppmuntra varandra och även "fjanta" sig med varandra. Vissa menar att deras kompisar som inte spelar ishockey betraktas mer som vänner och att anledningen är att de kan prata om annat än hockey och även om sånt som de betraktar som personligt. Dansarna är lite oeniga om gemenskapen är bra eller inte och två av dem umgås mycket med kompisar som har andra estetiska intressen.

Synen på manligt och kvinnligt skiljer sig åt bland grupperna. Ishockeyspelarna har relativt klara åsikter om vad som betraktas som manligt eller kvinnligt. Män beskrivs som fysiskt tåliga, händiga, orädda, initiativtagare och att de har en större vilja att bestämma. Kvinnor tillskrivs egenskaper som att vara hjälpsam, generös och att vara rädd och försiktig. Flera av ishockeyspelarna benämner t.ex. en man som är omanlig med ord som fjantig, transvestit eller bög. Danskillarna visar snarare en ovilja till att tillskriva människor egenskaper p.g.a. dess kön och visar samtidigt ett motstånd mot de könsstereotyper som finns. Dennis menar dock att transvestiter och transsexuella är omanliga eftersom de vill vara och se ut som kvinnor. Det finns även en skillnad i hur och i vilken omfattning de beskriver sin idrott i relation till manlighet. Ishockeyspelarna gör det ett fåtal gånger och då indirekt medan dansarna återkommer till det vid flera tillfällen.

Alla intervjupersoner beskriver att deras intresse gör att de är aktiva och de betraktar det som något positivt. Alla tränar mycket och lägger en stor del av sin fritid på detta. Alla beskriver det som en otroligt skön känsla att lyckas med en prestation och att det bara är att träna vidare om de inte är i form. Två av danskillarna resonerar även kring att de är eller har varit missnöjda med hur deras kropp ser ut. Ishockeyspelarna talar däremot vare sig om att de är nöjda eller missnöjda med sin kropp.

Nästan alla beskriver det som betydelsefullt att vara sig själv. Danskillarna är dock mer övertygande om detta, två av danskillarna är lite mer tudelade och menar att man inte ska avvika för mycket från mängden.

5. SLUTDISKUSSION

De flesta av de människor som på ett eller annat sätt har fått vetskap om mitt uppsatsämne har nyfiket frågat mig om det är så som deras förståelse säger dem, dvs. att ishockeykillar har en närmast machoattityd till manlighet och danskillar en mjukare och mer feminin inställning. Det visar på den betydelse och mening som olika människor ger en idrott. Onekligen är det så att det finns en tendens till att utövare av olika idrotter beskrivs i form av stereotypbilder. Det kan tolkas som att det är viktigt att hålla det maskulina och feminina åtskilt, dels för att få en förståelse för vem man själv är och dels för att förstå andra i en kontext som är uppbyggd på en könsdikotomt tänkande. Kanske detta även visar på att idrotten är ett fenomen där detta tänkande uttrycks som tydligast. Den uppmärksammade homofobin och könssegregeringen inom idrotten kan tyda på detta.

Syftet med uppsatsen var att belysa hur några unga killar som går en ishockey- respektive dansinriktning på gymnasiet ser på manlighet, hur de betraktar sig själva och den miljö som de befinner sig i. Genom att välja ett perspektiv där människor från två olika grupper ses i relation till varandra, blir följden att det är likheter och skillnader som betonas. I många fall uppvisar materialet främst skillnader, vilket förstärker stereotypbilden av de olika grupperna. Det är dock så att mycket av det unika som en människa uttrycker i en intervju inte får någon naturlig plats i uppsatsen och som alltid finns det en risk för att intervjupersonen till stor del formas av forskaren. Min ambition är att kunna skapa en ökad förståelse hos läsaren för dessa killars upplevelser. Som jag tidigare nämnt ska mina analyser ses som mina egna tolkningar av killarnas beskrivningar och upplevelser. Analysredskapen, som på sitt sätt är mina tolkningar av teorier, används för att se olika möjligheter i materialet och förhoppningsvis öka förståelsen genom att se intervjupersonernas upplevelser i relation till en kontext. På grund av mitt begränsade intervjumaterial och tidsbrist har vissa teman fallit bort under vägen. Ett sådant är att förklara en del av intervjupersonernas åsikter och tankar utifrån ett stad – landsbygdsperspektiv. Ishockeyspelarna bor i en mindre stad eller i små samhällen och dansarna i större städer. Att växa upp och vistas i en viss miljö präglar individens inställningar till omvärlden och hennes sätt och att förstå och förklara den. Min personliga uppfattning är att en större stad oftare präglas av dynamik, mångfald och erbjuder en större möjlighet att bryta mot traditionella normer och värderingar än i en mindre stad. Därmed tror jag att ett sådant perspektiv kan ses som ett viktigt komplement till mina tolkningar. Det vore intressant att titta vidare på om och hur ungdomars attityder skiljer sig åt i stad och landsbygd.

Samtidigt är det intressant att se hur olika dansformer kan beskrivas utifrån olika stereotypbilder. De danser som härstammar från gatukulturen, t.ex. breakdance, har till stor del manliga utövare och betraktas av många som en dans som killar och män kan syssla med medan balett av vissa ses som en kvinnlig dans. Att dans i sig innehåller olika former som betraktas på olika sätt kan innebära att mina tolkningar är aningen osäkra eftersom mina tolkningar bara utgått ifrån det faktum att de dansar och att de befinner sig i en dansmiljö.

Skapar idrotten olika slags maskuliniteter? Jag vill säga att det är möjligt. Utifrån mina tolkningar ger dans- och ishockeykillarna uttryck för olika syn på maskulinitet. Å ena sidan kan man ana att föräldrarna har haft en stor betydelse för deras ingång till respektive intresse och det är möjligt att en fortsättning inom dansen har tvingat killarna att ta ställning emot traditionella könsroller för att skapa en identitet som känns behaglig. Ishockeykillarna riskerar förmodligen inte att få sin identitet ifrågasatt, vilket möjligtvis leder dem in i en mer traditionell maskulinitet. Å andra sidan kan det vara så att befinna sig i enkönade eller blandade miljöer kanske ökar respektive minskar benägenheten att betrakta kvinnor och män som väsentligt olika. Samtidigt är en intressant aspekt att synen på maskulinitet kan ses som en komplex process som kan präglas av en viss motsägelsefullhet. Främst bland ishockeymen även hos danskillarna finns spår av detta. Det är möjligt att det faktum att traditionella mansideal allt oftare möts av motbilder är en bidragande orsak till detta. Kanske har det politiska jämställdhetsarbetet successivt börjat bära frukt och därmed en ökad medvetenhet kring könsroller och deras innebörder och konsekvenser?

6. REFERENSLISTA

- Bengs, Carita (2000) *Looking good. A study of gendered body ideals among young people.* Umeå: Umeå universitet.
- Connell, Robert W (1995) *Maskuliniteter.* Göteborg: Daidalos.
- Curry, Timothy Jon (2002) ” Fraternal bonding in the locker room: A profeminist analysis of talk about competition and women.” i Connell, R.W., Curry, T.J. Flintoff, A. red. & Scranton, S. red.: *Gender and Sport: A Reader.* New York: Routledge.
- Fagrell, Birgitta (2000) *De små konstruktörerna. Flickor och pojkar om manligt och kvinnligt i relation till kropp, idrott, familj och arbete.* Stockholm: HLS Förlag.
- Fundberg, Jesper (1999) ”Pojkfotbollen och maskuliniteten” *LOCUS*, 99:3, 22-24
- Gatu, Anja (2002) ”Idrott och sexualitet- Nätverket. Hon kämpar för öppenheten.” *Sydsvenska Dagbladet* 2002-11-13., 10.
- Holme Magne, Idar & Solvang Krohn, Bernt (1997) *Forskningsmetodik. Om kvalitativa och kvantitativa metoder.* Lund: Studentlitteratur.
- Johansson, Thomas (1998) *Den skulpterade kroppen. Gymkultur, friskvård och estetik.* Stockholm: Carlssons Bokförlag.
- Johansson, Thomas (2000) *Det första könet? Mansforskning som reflexivt projekt.* Lund: Studentlitteratur.
- Karina, Lilian & Crawford, David (1990) *Dansanatomy. Om kroppens möjligheter och begränsningar.* Solna: Naturia Förlag AB
- Koivula, Nathalie (1999) *Gender in sport.* Stockholm: Stockholms universitet.
- Lalander, Philip & Johansson, Thomas (2002) *Ungdomsgrupper i teori och praktik.* Lund: Studentlitteratur.
- Larsson, Håkan (2001) *Iscensättningen av kön i idrott. En nutidshistoria om idrottsmannen och idrottskvinnan.* Stockholm: HLS Förlag.
- Messner, Michael A. (1995) ”Boyhood, organized sports and the construction of masculinities.” i Kimmel, M.A. & Messner, M.A., red.; *Men's lives* Needham Heights, Mass.: A Simon & Schuster Company.
- Nationalencyklopedin (1992) Höganäs: Bokförlaget Bra Böcker AB

Nilsson, Per (1998) ” Kroppen och samtiden - några noteringar kring kropp och identitetsskapande.” i Bergström, Y., Fagrell, B. red., Larsson, H., Nilsson, P. red., Nilsson Gangneben, J., Redelius, K. & Söderström, S.: *Talet om kroppen. En antologi om kropp, idrott och kön*. Stockholm: HLS Förlag.

Nordberg, Marie (2000) ”Vem är Björn? Manlighetskonstruktioner och omförhandlingar av manligt kön.” i Hagström, Y. red. & Nordberg, M. m.fl.: *Poträtt utan ram*. Lund: Studentlitteratur.

Nordberg, Marie (2001) ”Livet är skönt. Det beror ju på det en gör det till. Tommy, Lars och Åke – tre män i kvinnodominerade yrken. ” i Ambjörnsson, R., Ekenstam, C. red., Hirdman, Y., Johansson, E., Johansson, T. red., Kullgren, C., Kuosmanen, J. red., Lilieqvist, J., Mellström, U., Nilsson, B., Nordberg, M. & Sernhede, O.: *Sprickor i fasaden. Manligheter i förändring*. Gidlunds Förlag.

Patriksson, Göran (1979) *Socialisation och involvering i idrott*. Göteborg: ACTA UNIVERSITATIS GOTHOBURGENSIS.

Robson, Colin (2002) *Real World Research. A Resource for Social Scientists and Practitioner-Researchers*. Oxford UK & Malden USA: Blackwell.

Starrin, Bengt & Renck, Barbro (1996) ”Den kvalitativa intervjun” i Barbosa da Silva, A., Bruhn, A. & Lindberg, O., Dahlgren, L., Henriksson, B. & Månsson, S.A., J Scheff, T. & Starrin, B. red., Starrin, B., Starrin, B. & Renck, B. & Svensson, P.G. red.: *Kvalitativa studier och teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

6.1. Sekundärreferens

Karraker, K.H., Vogel, D.A., & Lake, M.A. (1995) “Parent’s gender – stereotyped perceptions of newborn: The eye of the bolder revisited” *Sex roles*, 33, 685-701.

Bilaga 1

INTERVJUGUIDE

- Kan du berätta lite om dig själv? (ålder, bostadsort, familj, intressen m.m.)

Idrotten

- Hur väcktes intresset för din idrott?

- Kan du beskriva vad du får ut av din idrott?

- Hur känner du dig när du utövar din idrott? (Såväl fysiskt som psykiskt)

- Hur tror du att din idrott påverkar dig som person?

- Vad finns det för för- och nackdelar med din idrott?

- Hur ser du på den miljö som du befinner dig i? (Angående kompisar, gemenskap, tränare)

- Hur reagerar människor i din omgivning när du berättar om ditt intresse?

Manlighet

- Vad är manlighet för dig?

- Hur vill du själv vara som kille/man?

- Finns det eller finns det inte egenskaper som är speciellt manliga?

- Vilka är i så fall dessa manliga egenskaper?

- Hur tror du att det kommer sig att vissa egenskaper räknas som manliga?

- Finns det eller finns det inte positiva och negativa manliga egenskaper?

- Kan du beskriva egenskaper som du tycker är viktiga hos en man?

- Hur ska man inte vara som man?

- Hur är en man som är omanlig?

Bilaga 2

Brev till målsman

Hej!

Jag är utbildad socionom och läser en magisterkurs i socialt arbete vid Socialhögskolan i Lund och ska nu skriva en D-uppsats. Den ska handla om synen på manlighet hos killar som går på dans- respektive ishockeyinriktning på gymnasiet. Den kommer även att handla om vad killarna får ut av sin idrott och hur de påverkas av den och den miljö som de befinner sig i.

Intervjun beräknas att hålla på i ungefär en timme och kommer att spelas in på band. Var intervjun kommer att ske kommer din son få bestämma. Den information som intervjun ger kommer att hanteras på ett konfidentiellt sätt. I uppsatsen kommer namn att fingeras och tydliga kännetecken som möjliggör en eventuell identifikation av intervjupersonen kommer att ändras eller tas bort.

Att delta i intervjun sker på frivillig basis och eftersom din son inte har nått myndig ålder behöver jag din tillåtelse för att få intervjua honom. Om du har några frågor får du gärna kontakta mig på telefonnummer (hemnummer och mobiltelefon)

Med vänliga hälsningar
Joakim Thuresson

Jag godkänner härmed att min son får medverka i intervjun.

Målsmans underskrift